

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VII

Broj 55/56

Listopad/Studenj 2009.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

809.

1200 GODINA DOLASKA
moćiju Sv. Tripuna u Kotor

2009.

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

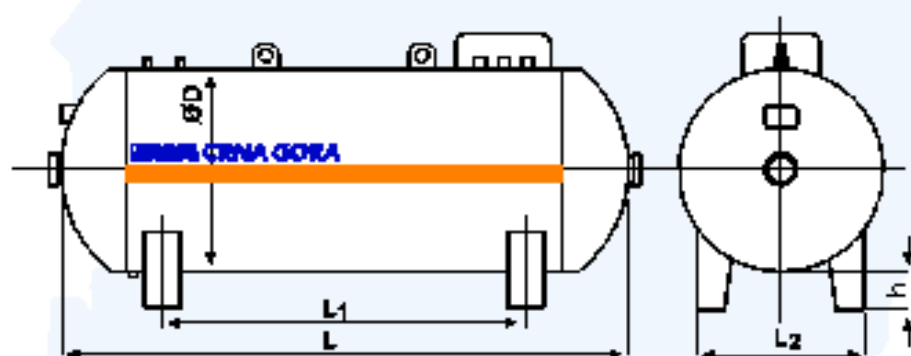
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

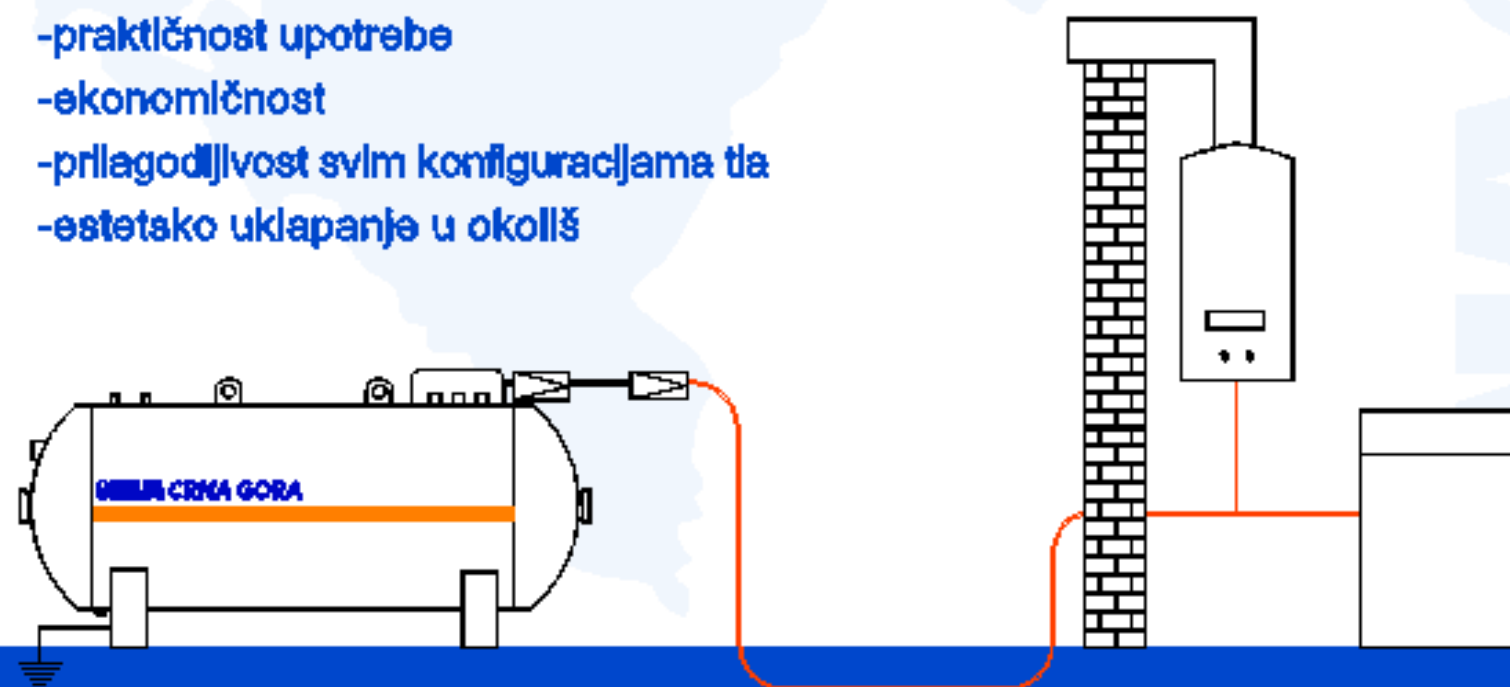
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

spremnici (kg)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

309.

1200 GODINA DOLASKA
moćiju Sv. Tripuna u Kotor

2009.

Poštovani čitatelji

Hrvatski glasnik se od osnutka kontinuirano bavi temama u svezi Kotorske biskupije i Bokeljske mornarice. Kroz Bokeljsku priču koju je organiziralo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore promovirali smo skupa bogato kulturno nasljeđe Boke gradovima Hrvatske i Crne Gore, a osobitu pozornost naša je redakcija posvetila događajima u godini velikog Jubileja - 1200 godina dolaska moćiju Svetog Tripuna u Kotor.

Još na prvom sastanku Organizacionog odbora za proslavu Jubileja, predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić predložio je da višegodišnja dobra suradnja rezultira i specijalnim izdanjem u kojem bi se na jednom mjestu našli sačuvani ne samo svi događaji posvećeni velikom svecu, već i povijesni podatci o Biskupiji i Bokeljskoj mornarici. Biskup kotorski mons. Ilija Janjić, admiral Milošević i viceadmiral Radović s odobravanjem su takvu ideju prihvatili, te pokazali iznimnu predusretljivost u pripremi ovog broja Hrvatskog glasnika, na čemu im zahvaljujemo.

Do kraja godine izaći će i redovito izdanje u kojem se vraćamo svakodnevnim aktualnim temama, intervjuima, reportažama...

U nadi da će ovaj broj naći osobito mjesto u Vašim knjižnicama te kako ćete s nestrpljenjem čekati sljedeći broj našeg i Vašeg glasnika, i u želji da radosno dočekate Božić,

**Vaša urednica
Tamara Popović**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@t-com.me <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**
Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**

Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Dario Musić, Željko Filičić, kap. Ilija Radović, don Pavao Medač**; Lektor: **prof. Marina Bastašić**; Prijevod: **Joško Katelan**; Fotografije: **Stevan Kordić, Foto Parteli**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

Sv. Tripun je postao inspiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli astoltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratovština pomoraca, najstarija na svijetu. Bokeljska mornarica

Sveti Tripun

Piše:
Antun SBUTEGA
veleposlanik Crne Gore
u Vatikanu

U siječnju 809. godine venecijanski brod, koji je isplovio iz Carigrada za Veneciju, plovio je uz istočnu obalu Jadrana. Njegov najdragocjeniji teret bile su relikvije sv. Tripuna.

Takav teret nije bio neuobičajen za venecijanske brodove toga vremena, jer su mletački trgovci često prenosili relikvije svetaca s Istoka na Zapad.

Relikvije Sveca nikada nisu stigle na odredište. Jaka oluja prisilila je brod da potraži zaklon u Boki Kotorskoj, pristavši u luci Kotor, gradu koji su osnovali Rimljani.

Sveti Tripun je rođen 232. godine u gradu Kampsadi (sadašnja Turska) od kršćanskih roditelja i podnio je mučeništvo za vrijeme progona od cara Decija, kada je, odbivši se odreći kršćanske vjere, bio mučen i ubijen 2. veljače 251. godine. Još u srednjem vijeku, dan sv. Tripuna obilježavao se 3. veljače, zbog proslave Prikazanja Isusa u Hramu ili Svijećnice. Prve crkve posvećene sv. Tripunu datiraju iz VI. stoljeća i sagrađene su u Carigradu.

Kotorska biskupija je osnovana u V. stoljeću. Prvi biskup o kome imamo podatke je bio Paulus, koji je sudjelovao na Koncilu u Kalcedoniji 451. godine i u tijeku bizantske vladavine, Biskupija je ostala pod crkvenom jurisdikcijom Rima.

Prema legendi, sam je Svetac izazvao oluju, jer je izabrao ovaj grad kao mjesto gdje će počivati njegove relikvije. Kada je 13. siječnja brod stigao u Kotor, pobožni plemić Andrea Saracenis kupio je relikvije i sagradio crkvu posvećenu sv. Tripunu, koju spominje car Konstantin

VII. Porfirogenet u *De administrando imperio*. Andrei Saracenisu dugujemo i prvo književno djelo u Crnoj Gori, u kojem je, između ostalog, opisan i prijenos Tripunova tijela.

Prema tradiciji, te 809. godine osnovana je i bratovština pomoraca, najstarija na svijetu, koja još postoji – Bokeljska mornarica. Ova bratovština imala je, pored religioznog i socijalnog značaja, i obvezu opreme galije i obrane zaljeva. I danas njezini članovi nose tradicionalne kostime i oružje, a prilikom svečane proslave Dana sv. Tripuna plešu srednjevjekovno kolo bogato religioznim simbolima.

Kako je grad napredovao u blagostanju, izvor čega je bila, prije svega,

pomorska trgovina, i kako je pobožnost prema sv. Tripunu stalno jačala, građani odlučili su podići veliku katedralu posvećenu ovom svecu, proglašivši ga zaštitnikom grada i Biskupije.

Crkva, u romaničkom stilu s tri borta, posvećena je 1166. godine. Katedrala je više puta restaurirana, pošto je bila oštećena u potresima. Posljednja restauracija, poslije potresa iz 1979. izvršena je u razdoblju 1987.-2001. godine. I pored brojnih intervencija, enterijer katedrale sačuvao je svoju originalnu romaničku strukturu.

Ciborijum iznad glavnog oltara sagrađen je u romaničko gotskom stilu, a oltar je ukrašen sa zlatnom palom, djelom kotorskih zlatara. U relikvijaru i riznici čuvaju se brojna umjetnička djela i relikvije, pored onih sv. Tripuna.

Od strane UNESCO-a, ova je katedrala proglašena kulturnom baštinom čovječanstva. Od vremena kada je sagrađena predstavljala je duhovni i kulturni centar grada i doživjela je kroz stoljeća, kao Kotor i Crna Gora uopće, mnoge dramatične događaje, s obzirom na to da se nalazi u regiji koja je izložena ne samo seizmičkim potresima, već i povišnim turbulencijama.

Kult sv. Tripuna (zajednički pravoslavnim i katoličkim vjernicima) je raširen na Istoku i na Zapadu. I u Rimu su, u X. i XI. stoljeću, bile podignute dvije crkve posvećene ovom svecu, čiji je kult danas osobito jak u Adelfiji (Puglia-Italija). U Veneciji postoji renesansna crkva Sveti Đorđe i Tripun, čuvena po djelima Vittoria Karpacća, koji je, između ostalog, prikazao čudo sv. Tripuna koji je oslobodio od de-

mona kćer cara Gorniana.

Sveti Tripun je postao inspiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli čast oltara, tako da se Boka naziva Zaljevom svetica.

Kako se Kotor nalazi stoljećima na granici Istoka i Zapada, njegov Svetac zaštitnik postao je simbolom suživota i dijaloga između vjera, kultura i naroda, kao što je to danas i Crna Gora, u kojoj je mirni suživot osnova stabilnosti i razvoja države. Dakle, 1200. godišnjica prijenosa tijela Sveca jest ujedno i prilika da se ojačaju tisućljetne veze Crne Gore sa Svetom Stolicom: prvi crnogorski kralj Mihailo dobio je krunu od pape Grigorija VII. 1077. godine, a kneževina Crna Gora bila je prva balkanska država koja je sklopila Konkordat sa Svetom Stolicom 1886. godine.

Saint Tryphon has become the inspiration of the clergy and believers of the Diocese, especially of those who have achieved the honour of the altar. Also, according to tradition, the Bokelian Navy, as a fraternity of seamen, was established in the year 809, as the oldest one in the world.

Saint Tryphon

Written by:
Antun SBUTEGA
Ambassador of Montenegro to Vatican

In January 809, a Venetian ship, which had set off from Constantinople to Venice, sailed along the Eastern coast of the Adriatic Sea. Its most precious cargo had been the relics of Saint Tryphon.

Such cargo had not been an unusual one for the Venetian ships of that time, since quite often Venetian merchants would transport the relics of the saints from the East to the West.

The relics of the Saint never reached their destination. A severe storm forced the ship to seek shelter in Bokas Kotorska Bay, and to moor in the port of Kotor, the town established by the Roman.

Saint Tryphon was born to Christian parents in the year 232 in the town of Campsada (modern day Turkey). He had suffered martyrdom during the Decian persecution, when, after refusing to renounce his Christian religion, he was tortured and killed on 2nd February 251. Still in the Middle Ages, Saint Tryphon feast day had been moved to 3rd February, because of the Feast of the Presentation of Christ in the Temple or Candlemas. The first churches dedicated to Saint Tryphon date back to the 6th century and they were built in Constantinople.

Kotor Diocese was established in the 5th century. The first bishop we have the data of was Paulus, who had participated in the Council of Calcedonia in the year 451. During the Byzantine rule, the Diocese had remained under the ecclesiastic ju-

risdiction of Rome.

Legend has it that the very Saint caused the storm, since he had chosen this town as a place where his relics would rest. When on 13th January the ship had arrived in Kotor, the pious nobleman Andrea Saracenis purchased the relics and constructed the church dedicated to Saint Tryphon, which is mentioned by the Emperor Constantine VII Porphyrogennetos in his work "De administrando imperio". We owe to Andrea Saracenis the first literary work in Montenegro, where, amongst other things, the transfer of the Saint's body is described.

According to the tradition, the year 809 saw the establishment of the Bokelian Navy, a fraternity of seamen, the oldest in the world, and still existing. Beside the religious and social significance, this fraternity also had the duty to equip a galley and to defend the Bay. Still today, its members wear traditional costumes and weapons, and on the occasion of Saint Tryphon feast day, they dance their medieval dance, rich in religious symbols.

As the town prospered, due to maritime trade above all, and as the reverence for Saint Tryphon constantly grew, the citizens decided to erect a big cathedral dedicated to this saint, proclaiming him the patron saint of the town and of the Diocese.

The church, in the Romanesque style with three naves, was consecrated in 1166. The cathedral underwent several restorations, since it had been damaged by numerous earthquakes. The most recent restoration, which followed the 1979 earthquake, was being performed from 1987 to 2001. Despite

numerous interventions, the interior of the Cathedral has preserved its original Romanesque structure.

The ciborium above the main altar was made in the Romanesque-Gothic style, and the altar was decorated by a gold altarpiece, a work of Kotor goldsmiths. The reliquary and the treasury store numerous works of art and relics, beside those of Saint Tryphon.

The UNESCO proclaimed this cathedral a cultural heritage of humanity. Ever since its construction, it has represented the spiritual and cultural centre of the town and it has experienced, just as Kotor and Montenegro in general have, numerous dramatic events, due to the fact that it is situated in the region which is exposed not only to seismic risk, but also to historical tur-

bulences.

Saint Tryphon cult (joint to the Orthodox and Catholic believers) is spread both in the East and in the West. In the 10th and the 11th century two churches dedicated to this saint had been built in Rome. His cult is particularly strong in Adelfia (Puglia-Italy). In Venice, there is a Renaissance church of Saint George and Tryphon, famous for the works of Vittore Carpaccio, who, amongst other things, showed the miracle of saint Tryphon, who had managed to free from demon the Emperor Gornian's daughter.

Saint Tryphon has become the inspiration of the clergy and believers of the Diocese, especially of those who have achieved the honour of the altar, thus Boka Kotorska Bay

is called the Bay of the saints.

Since the town of Kotor had for centuries been on the frontier between the East and the West, its patron saint has become the symbol of coexistence and dialogue between religions, cultures and peoples, just as present day Montenegro, in which peaceful coexistence is the basis for the stability and development of the state. Therefore, 1200th anniversary of the transfer of the Saint's body is an opportunity to strengthen a thousand years long relations between Montenegro and the Holy See: the first Montenegrin king, Mihailo, was crowned by the Pope Gregory VII in 1077, and the Principality of Montenegro was the first Balkan state to conclude a Concordat with the Holy See in 1886.

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Saint Tryphon has become the inspiration of the clergy and believers of the Diocese, especially of those who have achieved the honour of the altar. Also, according to tradition, the Bokeljan Navy, as a fraternity of seamen, was established in the year 809, as the oldest one in the world.

Jubilee year

Multiannual preparations preceded the jubilee Tryphon's year in Kotor Diocese – from the year 2005, through the years of archives, cultural treasure and the favourites/saints of Boka Kotorska Bay. Particular emphasis was put on the Blessed Gracija from Muo on the occasion of the 500th an-

niversary of his blessed demise.

On 21st May 2008, the first meeting was held of the Organization Committee, where framework programme was agreed upon of a series of events of religious and secular character, under the high auspices of the President of the State Mr. Filip Vujanović. Kotor

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

*Završna svečanost ispred
katedrale sv. Tripuna u Kotoru*

Diocese included the Bokelian Navy in the celebration.

On 25th May 2008, on the eve of the celebration, a real musical festivity was held in the Saint Tryphon Cathedral, angel-like voices of the Pontifical Musical Chorus of the Sistine Chapel, under the direction of Monsignor Giuseppe Liberto.

On 10th November 2008, on the occasion of Small Saint Tryphon's Feast Day, the celebration started. The holy mass in the Saint Tryphon Cathedral was led by the

Bishop of Split and Makarska and the Metropolitan Marin Barišić, together with the local bishop Ilija Janjić, the Apostolic Exarch for the Greek-Catholics in Montenegro and Serbia Đuro Đudar and the priests of Kotor Diocese. After the holy mass, the believers expressed their reverence to the Holy Head, the relic of the head of St. Tryphon.

On 13th January 2009, the festive liturgical celebration in Kotor cathedral was led by the Archbishop Angelo Mottola, the Apostolic Nuncio of the

Holy See to Montenegro. The Archbishop-Primas of Bar, Monsignor Zef Gashi, the Bishop of Dubrovnik Monsignor Želimir Puljić, the Bishop of Kotor Monsignor Ilija Janjić, as well as the priests of Kotor, Bar and Dubrovnik Diocese also took part in the festivity. In the festive procession with the participation of the ministrants, the incense burners of the holy relics, the Bokelian Navy, the priests and the bishops, according to the tradition which had already in the 15th century been noted as an „ancient custom“, the Perast Abbot, Monsignor Srećko Majić transferred the relics of Saint Tryphon from the reliquary of the cathedral. At the end of the holy mass, the Apostolic Nuncio read the Decree of the Congregation for Divine Worship and the Discipline of the Sacraments by way of which Kotor Cathedral is awarded the honorary title of the Papal Basilica. Following the blessing, over the tomb of Andrea Saracenis, a citizen of Kotor who had purchased the holy relics from the Venetian merchants and constructed the first church in the honour of Saint Tryphon at the beginning of the 9th century, a commemorative plaque was uncovered placed by Kotor Diocese, Kotor Local Government and the Bokelian Navy.

On 13th January 2009, a festive session was held of the Board of Admirals of the Bokelian Navy, which marked the beginning of the activities of that institution in the year of the Great Jubilee. The restored Bokelian Navy section of the Maritime Museum of Montenegro in Kotor was opened with the exhibition

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Saint Tryphon has become the inspiration of the clergy and believers of the Diocese, especially of those who have achieved the honour of the altar. Also, according to tradition, the Bokelian Navy, as a fraternity of seamen, was established in the year 809, as the oldest one in the world

entitled „Bokelian Navy in the photographs from 1860 to 1960.“

On 27th January 2009, on St. Tryphon Basilica Square, exactly at noon, the Small Admiral Krsto Nenada Milutin, addressed the public with eulogies („Lode“). The ceremony continued in the Basilica, with the blessing, St. Tryphon Hymn and with the worshipping of the Holy Head.

On 3rd February 2009, on Saint Tryphon feast day, Kotor Bishop Monsignor Ilija Janjić led the holy mass. On the occasion of the jubilee year, the stamp was promoted „Saint Tryphon in Kotor - 1200 years“, issued by the postal services of Montenegro and Croatia.

On 8th February 2009, the external celebration was held. The holy mass in Kotor cathedral was led by His Eminence the Cardinal Josip Bozanić, the Archbishop and Metropolitan of Zagreb. The gathered crowd was greeted by the host - Kotor Bishop Monsignor Ilija Janjić. Other participating figures were: Monsignor Marin Barišić, the Archbishop and Metropolitan of Split, Monsignor Stanislav Hočevar, the Archbishop and Metropolitan of Belgrade, Monsignor Zef Gashi, the Archbishop of Bar and the Primas of Serbia, Monsignor Želimir Puljić, the Bishop of Dubrovnik, Monsignor Slobodan Štambuk, the Bishop of the islands of Hvar, Brač and Vis, Monsignor Ante Ivas, the Bishop of Šibenik, Monsignor Ivan Penzeš, the Bishop of Subotica, Monsignor Laslo Nemeth, the Bishop of Zrenjanin, Monsignor Vjekoslav Huzjak, the Secretary General of the Croatian Catholic Bishops' Conference (HBK) and Fra Leopold Rochmes, the Secretary General of the International Bishops Conference of St. Cyril and Method (MBK).

The festive holy mass was preceded by the welcome to the Bokelian

Navy at the main town gate and by Saint Tryphon Dance on the square in front of the Cathedral. Following the holy mass, the procession was held along the streets of the Old Town on which occasion relics were being carried by the members of the Bokelian Navy, whilst the relics of Saint Tryphon were being carried by the priests of Kotor Diocese.

On 26th June 2009, the Bokelian Navy - Kotor celebrated its Day. On that occasion, festive academy was held dedicated to the presentation of the first preserved Statute of the Fraternity of Saint Nicholas the Seaman in Kotor from

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

1200. procesija u čast Sv. Tripuna

the year 1463.

On 17th October 2009, the holy mass was held in front of Kotor Cathedral, led by the emissary of the Holy Father, Cardinal Franc Rodé. Together with the local bishop Ilija Janjić, there were the bishops from Croatia, Bosnia and Herzegovina, Albania, Serbia, Macedonia, Kosovo, as well as the emissaries from other countries. High state officials and the members of the diplomatic corps in Montenegro were also present during the holy mass. About three thou-

sand pilgrims arrived to Kotor.

The festivity started at the main town gate where special reception was made for the Cardinal Rodé, the emissary of the Holy Father. The Bokeljan Navy performed its Dance there in the honour of Saint Tryphon. Prior to the beginning of the holy mass on the square in front of the Cathedral, Eulogies were pronounced, the praises to Saint Tryphon, and Saint Tryphon's flag was raised on the mast. Following the holy mass, the Pope's letter was read ad-

ressed to Kotor Bishop Ilija Janjić on the occasion of the festivity.

On 14th October 2009, the exhibition was opened in the Maritime Museum of Montenegro in Kotor, entitled „Silver relics of Kotor Diocese from the 14th to the 19th century“ with the presentation of the jubilee medallion, the work of the academic sculptor Kuzma Kovačić.

On 10th November 2009, the representatives of Kotor Diocese and of the Bokeljan Navy took the relics of Saint Tryphon to the little town of Adelfia, 12 km from Bari, to the greatest celebration in the honour of this saint, where on Saint Tryphon feast day, according to the Roman Martyrology up to 300.000 believers. In the year 1839, Adelfia received a particle of the relic of Saint Tryphon from Kotor.

From 27th to 29th November 2009, the international scientific conference was held entitled „12 centuries of the Bokeljan Navy“, with the participation of the reputable scientists, historians, professors, legal experts and diplomats from Montenegro and neighbouring countries.

On 14th December 2009, in the gallery „Klovićevi dvori“ in Zagreb, under the high auspices of the Ministries of Culture of the Republic of Croatia and Montenegro, the exhibition was opened entitled „Pleas to saint Tryphon – Treasure of Kotor Diocesela-go“.

Numerous festive concerts and exhibitions were also being held throughout the year 2009.

809.

1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

GODINA JUBILEJA

Jubilarnoj Tripunovoj godini u Kotorској biskupiji prethodile su višegodišnje pripreme, od 2005. kroz Godine arhiva, kulturnog blaga i bokeljskih miljenika. Posebno je naglašen blaženi Gracija s Mula u povodu 500. obljetnice njegove blažene s m r t i .

14. siječnja 2008. biskup kotorski Ilija Janjić uputio je Proglas vjernicima Kotorске biskupije u Boki i Bokeljima izvan Boke za svečanosti sv. Tripuna:

„Dragi štovatelji sv. Tripuna! Starodrevni grad Kotor ima čast da ove godine proslavi svog zaštitnika sv. Tripuna 1199-ti put. Svima je poznato da su u Kotor moći sv. Tripuna donesene 13. siječnja 809. godine iz Carigrada, kada su Istok i Zapad bili u crkvenom jedinstvu. Pobožnost prema sv. Tripunu ostala je do danas u crkvama kako na Zapadu tako i na Istoku. Svjedok sam štovanja zaštitnika našega grada, posebno među vjernicima iz Rusije – kada dolaze u Boku kao turisti. S velikim poštovanjem i doličnošću žele cjelivati moći našeg sveca.

Podsjetimo se da je sv. Tripun rođen 232. godine u Maloj Aziji, u Frigiji, gradu Kampsadi, koji je tada bio u sastavu rimske provincije Apamea, koja je osim Rima imala najveći broj kršćanskih zajednica. Tripun etimološki znači osoba plemenitog duha. Kao dijete Tripun je ostao bez oca i svu brigu za njegov kršćanski odgoj preuzela je njegova majka Eu-

karija, koja mu je već od rane mladosti nastojala usaditi kršćanske krijeposti. Svojom istančanom savješću i velikim povjerenjem u Kralja svih kraljeva – pred prefektom cijele Male Azije, Akvilinom – mladi je Tripun spremno i zrelo odgovorio: „Ja sam kršćanin!“ Sv. Tripun je tim svojim odgovorom dao primjer odlučnosti da uz gubitak vlastitog života ostane vjeran svjedok Kristov. U Tripunu je, u neizvjesnosti progona, bila svježina kršćanskog identiteta: biti i ostati Kristov – umjesto biti carev. To Tripunovo svjedočanstvo kršćanskog identiteta ne smije izbljediti ni današnja globalizacija, ni današnji indiferentizam. Zapravo, kad bi današnji kršćanin imao svježinu svog kršćanskog identiteta kao što ga je imao sv. Tripun, zgazio bi opasnu zmijsku glavu i globalizacije i indiferentizma.

Sv. Tripun je bio uzor našim djedovima i pradjedovima, koji su svjedočkim iskustvom svog kršćanskog identiteta isklesali načelo: Fides et honor (vjera i čast). Ako su stari Bokelji s tim načelom željeli istinski živjeti svoju vjeru i ujedno to načelo prenijeti na svoja pokoljenja – mi smo dužni u savjesti ne samo poštovati ovo načelo nego ga u svoj kršćanski život asimilirati. Na taj način bi i mi istinski živjeli svoju vjeru, svoje uvjerenje i opredjeljenje da smo Kristovi. Bili bi svjesni da je to naša životna čast. Tada bi ovogodišnji blagdan sv. Tripuna doživjeli kao prepoznatljivi vjernički znak da smo

kršćani. Dao Bog, uz zagovor sv. Tripuna i Bokeljskih miljenika (sv. Leopolda, bl. Gracija, bl. Ozane i službenice Božje Ane Marije Marović), da tako i bude. Amen!“

21. svibnja 2008. održan je prvi sastanak Organizacijskog odbora, na kojem je dogovoren okvirni program niza manifestacija religioznog i svjetovnog karaktera, pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića. Kotorska biskupija u proslavu je uključila Bokeljsku mornaricu.

25. svibnja 2008. u susret proslavi održana je prava glazbena svetkovina u katedrali sv. Tripuna, anđeoskim glasovima papinske glazbene kapele Sikstina, pod dirigentskom palicom monsinjora Giuseppea Liberta.

9. studenoga 2008. na Svetkovinu blaženog Gracija iz Mula o 500-toj obljetnici njegova života u nebu u njegovu je svetišću na Muo održana velika proslava. Svečanu svetu misu uz koncelebraciju više nadbiskupa i biskupa te brojnih svećenika predstavio je uzoriti Kardinal Vinko Puljić. Sveti je Otac uputio svoj Blagoslov svima nazočnima.

10. studenoga 2008. na Mali Tripundan počela je proslava. Misno slavlje u katedrali Sv. Tripuna predvodio je splitsko-makarski nadbiskup i metropolit Marin Barišić, u zajedništvu s domaćim biskupom Ilijom Janjićem, apostolskim egzarchom za grkokatolike u Crnoj Gori i Srbiji Đurom Đuđarom i svećenicima Kotorske biskupije.

Nakon mise vjernici su iskazali štovanje Slavnoj glavi, relikviji glave Sv. Tripuna.

Svećenici Kotorske biskupije

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro i to onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

13. siječnja 2009. na Karike Svečano liturgijsko slavlje u kotorskoj katedrali predvodio je nadbiskup Angelo Mottola, Apostolski Nuncij Svete Stolice u Crnoj Gori. Sudjelovali su i nadbiskup-primas barski mons. Zef Gashi, biskup dubrovački mons. Želimir Puljić, biskup kotorski mons. Ilija Janjić, te svećenici kotorske, barske i dubrovačke biskupije. U svečanoj procesiji u kojoj su sudjelovali ministranti, kadioci svetih moći, Bokeljska mornarica, svećenici i biskupi prema tradiciji koja je već u XV. stoljeću zabilježena kao „stari običaj“, relikvije sv. Tripuna, iz relikvijara katedrale, prenio je peraški opat, mons. Srećko Majić.

Na početku sv. Mise biskup domaćin, mons. Ilija Janjić, je naglasio:

„Danas smo se sabrali da zajednički proslavimo ovaj značajan jubilej proslave Boga u njegovim mučenicima. Ponovno zajedno i biskup i po glavarstvo grada, i mornarica i Božji narod, kao i prije 1200 godina. Ovim činom ugrađujemo dio naše povijesti u dvanaeststoljetnu povijest čašćenja i slavljenja sv. Tripuna.“

Na kraju svete Mise Apostolski Nuncij je pročitao dekret Kongregacije za Božanski kult i disciplinu sakramenata kojim se kotorska katedrala uzdiže na počasni naslov papinske bazilike. Zatim je uz zvonjavu zvona zapjevan „Tebe Boga hvalimo“.

Nakon blagoslova, nad grobom Andreacija Saracenisa, kotorskog građanina koji je od mletačkih trgovaca otkupio svete moći te sagradio prvu crkvu u čast sv. Tripuna početkom IX. stoljeća, otkrivena je spomen ploča koju su postavili Kotorska biskupija, općina Kotor i Bokeljska mornarica.

Mons. Želimir Puljić je nadahnuto propovijedao o smislu mučeništva u oblikovanju kršćanskih vrlina.

„U godini sv. Pavla učinilo mi se prikladnim započeti parafrazom njegovih riječi Efežanima (3, 8): Meni najmlađemu dodijeljena je večeras ova milost propovijedati u ovom sve-

tom domu na ovaj velike dan. Časna Kotorska biskupija, naime, ovom pontifikalnom misom koju predvodi prvi nuncij za crnu Goru, mons. Angelo Motola, a u sklopu svečane jednogodišnje proslave, želi zahvaliti Bogu što su moći sv. Tripuna 12 stoljeća nazočne u ovom gradu. Tijekom osam godina pripreme vjernici ove biskupije imali su prigodu razmišljati o velikim tajnama vjere. Ova pak jubilara godina osobiti je navještaj neraskidive povezanosti mučenika mladića iz trećeg stoljeća, sv. Tripuna i Kotorske biskupije.

Tripunu nije bilo ni 17 godina kad je započeo progon kršćana u kojem će i on stradati, jer nije, htio po Decijevoj odredbi prinijeti žrtvu ‘carevim božanstvima’. ‘Ako sam dostojan biti spaljen za ime Isusa Krista, činite što je određeno’, odgovorio je mladi Tripun napasnicima i ubojci-

cama koji su mu nakon mučenja odrubili glavu. Kotorska biskupija ima osobitu milost posjedovati njegove svete relikvije koje su ovdje donesene točno prije tisuću i dvjesto godina (809.) na današnji dan. Već 12 stoljeća, dakle, vjernici se okupljaju oko svoga vjernog zaštitnika, mladog mučenika Tripuna kojemu se mole i u njegovu zaštitu preporučuju. Veliki je broj naših biskupija koje imaju u svojim temeljima ugrađene mučenike iz prvih kršćanskih vremena. Split ima sv. Dujma, Zadar sv. Stošiju, Rijeka sv. Vida, Poreč sv. Mavra, Dubrovnik sv. Vlaha, Kotor sv. Tripuna. Ti zaštitnici toliko su se srasli s mjestom gdje ih se posebice časti da je nemoguće zamisliti ni prošlost, a

ni sadašnjost bez njih. Odstranite, napr. sv. Tripuna iz Kotora, iz njegove kulture, arhiva, umjetnosti i graditeljstva, što će ostati od grada kojeg on čuva punih 12 stoljeća. Ne mogu naprosto to ni zamisliti“.

13. siječnja 2009. održana je svečana sjednica Admiralata Bokeljske mornarice, kojom su započete aktivnosti te institucije u godini velikog Jubileja. U Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru otvoren je obnovljen odjel Bokeljske mornarice, uz izložbu pod nazivom *Bokeljska mornarica na fotografijama iz 1860. do 1960.*

Nazočne je pozdravila direktorica Pomorskog muzeja **Milena Vujošević**,

govoreći o značaju ovog datuma i najstarije organizacije

mornara u svijetu.

“Godine 1859. utemeljeno je u Kotoru memorijalno građansko društvo – Plemenito tijelo Bokeljske mornarice koje je imalo svoj Kabinet. Zahvaljujući kapetanu Pavu Božovom Kamenaroviću iz Dobrote, 1880. godine iz spomenutog Kabineta utemeljeni su počeci rada prve muzejske zbirke smještene u palači Drago na Trgu sv. Tripuna. Za vrijeme Tripundanskih svečanosti, 1939. otvoren je muzej Bokeljske mornarice sa stalnom postavkom na prvom katu ovog zdanja, palače Grgurina.

Opravdavajući svoje postojanje, kao doprinos ovom velikom i značajnom jubileju otvaramo obnovljen odjel Bokeljske mornarice, napravljeno po europskim standardima, novim vizualnim efektima živopisne nošnje admirala, kapetana i mornara Bokeljske mornarice, kao i počasnog člana – malog admirala, starinskim oružjem iskovanim u kotorskim radionicama, modelom galije sv. Tripuna, kao i slikom zaštitnika grada Kotora sv. Tripuna, rad Dragoljuba Medenjaka – inkiostrija iz Splita, krajem 19. stoljeća.

Statuti Bokeljske mornarice, kao i razna priznanja i diplome izložene u ovom odjelu, daju mu snažan povijesni pečat“.

Crnogorski ministar kulture, sporta i medija Branislav Mićunović istaknuo je kako 12 stoljeća sv. Tripun bdije nad Kotorom, koji je pouzdani čuvar vrijednosti znamenitog sveca širom svijeta. Stoga je ovo poticaj da se s posebnom pažnjom odnosimo prema Katedrali, Kotoru i multietničkoj, multivjerskoj i multikulturnoj tradiciji koju baštini Crna Gora.

Govoreći o izložbi starih fotografija, gradonačelnica Kotora **Marija Čatović** je rekla da

Otkrivanje ploče nad grobom Andreacija Saracenisa

Sv. Tripun je postao inspiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli astoltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratovština pomoraca, najstarija na svijetu. Bokeljska mornarica

one, osim svog povijesno-kulturnog značaja, nose u sebi i dublju konotaciju o životu, običajima i odnosima u jednoj gradskoj sredini koja je svojim načinom života i ponašanjem bila nesumnjivo dio razvijenih, europskih urbanih kretanja i gajila mediteransko, civilizacijsko i kulturno naslijeđe.

Tematska izložba jeste, u stvari, mozaik iz života i zbivanja Bokeljske mornarice za vrijeme od 100 godina kada su fotografija i njezini protagonisti bili poznati kotorski fotografi iz druge polovice 19. stoljeća i kasniji njihovi nasljednici. Tu su kotorski fotografi Anton Jelaska, Karl Veber, Franc Loforest i njihovi nasljednici koji su doprinijeli svojim pionirskim radovima da danas možemo pogledati inserte iz života i djelovanja ove pomorske bratovštine.

27. siječnja 2009. na Trgu sv. Tripuna točno u podne mali admiral Krsto Nanada Milutin obratio se pučanstvu izgovarajući pohvale (Lode). Ceremonija se nastavila u Bazilici blagoslovom, pjesmom Sv. Tripuna i ljubljem Slavne glave.

U okviru ceremonije Biskup Ilija Janjić je blagoslovio križeve, koje je dodijelio četvorici Kanonika: msrg. Srećku Majiću, msrg. Antonu Belanu, don. Milidragu Janjiću i don. Filipu Janjiću.

Nakon ceremonije u Bazilici, u prostorijama Bokeljske mornarice, Admiral Miloš Milošević je razriješio dužnosti prošlogodišnjeg malog Admirala Marka Lukovića, dodjeljujući mu ručni sat sa posvetom i zatim promovirao novog malog Admirala Krsta Milutina za 2009. godinu, koji će tijekom čitave godine obnašati ovu dužnost i sudjelovati na svim svetkovinama gdje Mornarica nastupa.

3. veljače 2009. na blagdan Sv. Tripuna svečanosti je predslavio kotorski biskup mons. Ilija Janjić. U povodu jubilarne godine promovirana je poštanska maraka *Sveti Tripun u Kotoru - 1200 godina*, koju su izdale pošte Crne Gore i Hrvat-

Proslava je počela na Mali Tripundan

ske.

U povodu ove promocije gradonačelnica Kotora Marija Čatović je kazala kako je ovo zajedničko izdanje poštanske markice još jedan simbol suradnje i bliskosti i potvrda univerzalnih vrijednosti koje na ovaj datum i ovom prigodom znače prožimanje iskustava u cilju nastavka dobrih međudržavnih odnosa.

„Dvije poštanske uprave prepoznale su značaj obilježavanja ovog velikog jubileja koji se odvija u ambijentu jednog izuzetnog kulturno povijesnog spomenika, najprepoznatljivijeg simbola grada Kotora, kazao je Vojin Grdinić, predsjednik odbora direktora Pošte Crne Gore, na svečanoj promociji. „Malo djelo koje putuje velikim svijetom“, poručio je on.

„Cijeneci važnost međunarodne suradnje i izdavanje poštanskih maraka sa javnim poštanskim operatorima drugih država, Hrvatska pošta nastoji podsticati i ostvarivati projekte međunarodne saradnje“, riječi su Andreja Sardelića, koordinatera za uvođenje novih projekata Hrvatske pošte.

Biskup kotorski, Ilija Janjić je ka-

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

Kardinal Bozanić predvodi misu 8. veljače

zao da su ove markice emisari po čitavom svijetu Tripunu u čast.

8. veljače 2009. održana je vanjska proslava. Misu u katedrali Sv. Tripuna predvodio je uzoriti kardinal Josip Bozanić, nadbiskup i metropolit zagrebački. Okupljene je u ime domaćina pozdravio biskup kotorski mons. Ilija Janjić, a nazočni su bili: mons. Marin Barišić, nadbiskup i metropolit splitski, mons. Stanislav Hočevanar, nadbiskup i metropolit beogradski, mons. Zef Gashi, nadbiskup barski i primas Srbije, mons. Želimir Puljić, biskup dubrovački, mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarsko-bračko-viški, mons. Ante Ivas, biskup šibenski, mons. Ivan Penzeš, biskup subotički, mons. Laslo Nemeth, biskup zrenjaninski, mons. Vjekoslav Huzjak, generalni tajnik HBK i Fra Leopold Rochmes, generalni tajnik MBK.

Propitivanje identiteta u

ozračju aktualnih prilika te obrana dostojanstva života neki su od naglasaka propovijedi kardinala Josipa Bozanića:

„Kad je papa Ivan Pavao II. za svojega drugog pohoda Hrvatskoj posjetio splitsku metropolitansku katedralu sv. Duje izrekao je snažnu rečenicu 'Ovdje povijest ne šuti'. Upravo ta mi Papina misao u ovom trenutku dolazi na pamet dok stojim ovdje pred vama i s vama na ovaj veliki dan u drevnoj katedrali sv. Tripuna u kojoj povijest ne samo da ne šuti nego gromko progovara. Danas, ovdje u Kotoru, pred nama se na jedinstven način sažima, ali i događa povijest. Okupili smo se s različitih strana kao vjernici i hodočasnici da proslavimo svetkovinu sv. Tripuna, zaštitnika ovoga grada i cijele Kotorske biskupije.

Ali ovogodišnja proslava u sebi krije širu dimenziju slavlja, jer se upravo ove godine navršilo 1200 godina otkako

ovaj grad ljubomorno čuva moći sveca koji je postao njegovim zaštitnikom i znakom raspoznavanja. Tisuću i dvjesto godina! Što se sve slilo u taj dugi tijek vremena, koliko li su se duboko razgranali tisućljetni korijeni? Crkve i samostani, kao i druga umjetnička dobra koja su preživjela do naših dana snažno svjedoče o vjeri ovdašnjega čovjeka. Upravo me ta činjenica na ovome svetom mjestu i na ovaj svečani dan ispunja divljenjem.

Slavljenje spomena uvijek u sebi sadrži dvije glavne sastavnice. Ponajprije se prisjećamo što se to vrijednoga u prošlosti dogodilo, a onda se odmah pitamo što to znači za nas danas, kao i za budućnost koja je pred nama. Osvrćemo se pogledom unatrag, te iz slavnih događaja prošlosti crpimo snagu za svoje danas i sutra. Jubileji su zato milosno vrijeme kad na neki način provodimo inventuru svojega identiteta vraćajući se uvijek na bistre iz-

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

vore početaka crpeći snagu za nove pokušaje i krepkije korake.

Bozanić je u svojoj homiliji istaknuo kako je pitanje identiteta danas od temeljne važnosti.

„A kad je riječ o identitetu, temeljno pitanje nije tko sam nego zapravo komu pripadam. Nitko od nas nije otok i svi smo mi nakalemljeni na neki trs iz kojega crpimo životne sokove.

U prvom redu za nas je to Isus Krist. Zajedništvo s Kristom uključuje još jednu bitnu odrednicu našega identiteta, a to je Crkva.

Osim pripadanja Kristu i Crkvi svatko od nas je ukorijenjen i u konkretan narod. Slikovito je to, aludirajući na prve stranice Biblije, izrazio jedan hrvatski teolog i pjesnik rekavši kako je svaki čovjek stvoren od zemlje, ali od one zemlje na kojoj je rođen. Svi smo mi dio jednoga naroda, koji ima svoj jezik, tradiciju, baštinu koju su nam namrli naši pređi. Ovdje u Kotoru, u Boki, ta tradicija, to bogatstvo duha naših predaka veoma je prisutno i vidljivo. Dovoljno je samo pogledom obuhvatiti panoramu Boke kojom dominiraju crkveni zvonici. Oni najbolje svjedoče o katoličkoj i hrvatskoj prisutnosti u ovome kraju. I usudujem se reći danas ovdje, misleći i na one koji su bolna srca napustiti svoje domove, da bi Boka i cijela Crna Gora teško bili osiromašeni, kad bi nestalo Hrvata i katolika iz ovoga kraja.

Draga braćo i sestre, nedavni je rat zatrovao mnoge odnose, ali mi vjernici ne želimo tu stati i s time se pomiriti. Želimo liječiti rane, ići jedan drugome ususret, širiti obzorje povjerenja, dobrote i uzajamnog poštivanja. U nekim se trenucima to može činiti zahtjevnom zadaćom, ali mi drugog nauka nemamo, ni druge istine ne poznajemo, jer smo Kristovi. U tom poštivanju drugoga, važno je biti svjestan i vlastitoga identiteta i vlastite pripadnosti, njegujući zdravi ponos koji se ne postavlja oholo iznad drugih, i zdravo rodoljublje i domoljublje koje ne isključuje i ne ugrožava nikoga, kao i zdravo

samopouzdanje koje u slobodi mirno očituje tko je, što je i kome pripada. U Boki ekumenizam, ekumenski susreti i slavlja imaju dugu tradiciju u vjernika i katoličke i pravoslavne Crkve, što je znak identiteta ovoga kraja. Ekumenska nastojanja i međureligijski dijalog s vjernicima islamske zajednice, put je, predragi vjernici, na kojem treba postojano ustrajati i na početku trećeg tisuć-

ljeća.

U svakom vremenu oni koji iskreno žive po Božjim zapovijedima na neki način bodu u oči, smetaju onima koji vole uređivati svijet po nekim drugim zakonima. Stoga kršćanin u svako vrijeme mora biti spreman na križ i trpljenje, ali uvijek u

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

nadi.

Katolička baština Boke na osobit se način ogleda u svetim dušama koje su ponikle upravo u ovome kraju. Svi nam oni svjedoče kako je ova zemlja plodno tlo svetosti i da ljudi ovoga kraja imaju istančan osjećaj za Božje i sveto. S ponosom nam se valja danas prisjetiti sv. Leopolda Bogdana

stu, čestitajući vam ovaj visoki jubilej 1200. obljetnice od prijenosa relikvija sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor, želim vas potaknuti i podržati na kršćanskom putu života i svjedočenja. Ugledajte se uvijek u svijetle likove svete povijesti Kotorske biskupije. Krist nas poziva i pokazuje nam put, a sveci su nam izvrsni primjeri

Čatović, predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić sa suradnicima, predsjednik crnogorske Skupštine Ranko Krivokapić, crnogorski ministar kulture, medija i sporta Branislav Mićunović, veleposlanik Crne Gore u Vatikanu Antun Sbutega, Veleposlanik RH u Crnoj Gori Petar Turčinović, generalni konzul RH u Kotoru Božo Vodopija, županica Dubrovačko-neretvanske županije Mira Buconić i zamjenik županice Miše Galjuf sa suradnicima, izaslanik gradonačelnice Dubrovnika Đuro Market, predsjednik Zajednice udruga hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata Tom Kaćinari, predsjednik Udruge hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata Grada Dubrovnika Igor Žuvela, predsjednik Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice Želimir Čizmić, delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore: dr. Ivan Ilić, Tripo Schubert, Krunoslav Težak, Željko Filičić i Tamara Popović, visoka delegacija Kantona Središnje Bosne, predstavnici Srpske i Crnogorske pravoslavne crkve, brojni hodočasnici i vjernici.

U čestitki gradonačelnice Dubrovnika Dubravke Šuice kotorskom biskupu mons. Iliji Janjiću među ostalim stoji: „Neka Vas sv. Tripun čuva i neka bude s Vama toga, za Vas i sve Kotorane velikog dana, dana kojega dodatno uveseljava vaša predivna limena glazba i toliko poznata Bokeljska mornarica. Neka Dan odvjetnika Kotorskoga podari plemenitost svim svojim štovateljima, a mir, zdravlje i sreća toga dana, neka se protegne u beskraj svih dana.“ Gradonačelnica Šuica je uputila čestitku i gradonačelnici Kotora Mariji Maji Čatović, uz najljepše želje jednom od najljepših gradova Bo-

Tradicionalno kolo Bokeljske mornarice na Trgu sv. Tripuna

Mandića, blaženih Gracija iz Mula i Ozane Kotorske te službenice Božje Ane Marije Marović. Zbog njih s pravom Boku nazivamo Zaljevom svetaca, kojima se ponosi Katolička Crkva i hrvatski narod.

Predraga braćo i sestre u Kri-

na životnom putovanju. Neka vas na tom putu prati njihov zagovor i zagovor naše nebeske Majke Presvete Bogorodice Marije. Amen“.

U porti katedrale bili su predstavnici Bokeljske mornarice i gradonačelnica Kotora Marije

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

ke kotorske i Crne Gore.

Svečanoj svetoj misi prethodio je doček Bokeljske mornarice na glavnim gradskim vratima i kolo sv. Tripuna na trgu pred katedralom.

Uz počasne raporte odreda Bokeljske mornarice iz Kotora, Tivta i Herceg Novog predvođene admiralom Milošem Miloševićem, te gradskih glazbi iz Kotora i Tivta, i počasnom paljbom, odigrano je tradicionalno kolo mornarice ispred katedrale.

Po tradiciji, na kraju u kolo su sa državnom i zastavom Svetog Tripuna, ušli admiral Bokeljske mornarice, kardinal Bozanić, Čatović, Vujanović, Krivokapić i Bebić.

Nakon toga, ulicama Starog grada prošla je procesija u kojoj su po tradiciji moći svetog Tripuna nosili članovi Bokeljske mornarice.

26. lipnja 2009. Bokeljska mornarica Kotor proslavila je svoj Dan. Tim povodom je održana svečana akademija posvećena predstavljanju prvoga sačuvanog Statuta Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru iz 1463. godine.

Otvarajući Akademiju, viceadmiral kap. Ilija Radović posebno je pozdravio gradonačelnicu Mariju Čatović, generalnog konzula RH u Kotoru Božu Vodopiju, predsjednika Bratovštine Bokeljske Mornarice 809 u Zagrebu dr. Josipa Gjurovića i tajnika HGDCG Tripu Schuberta.

U programu su sudjelovali mali admirali Krsto Milutin i Marko Luković, mladi pijanista Novak Pavličić i muška klapa Bokeljski Mornari.

Po završetku programa obratio se dr. Gjurović, čestitao jubilej i prenio pozdrave Bratovštine 809 iz Zagreba, koja u godini velikog jubileja proslavlja 85 godina svog postojanja, kao ogranka Matice u Kotoru, a pod pokroviteljstvom predsjednika RH Stjepana Mesića, i tom prigodom predao admiralu Milošu Miloševiću, u ime Velikog vijeća, medalju s likom admirala Vladislava Brajkovića, koju je izradio akademski slikar Dalibor Parać, prema idejnoj skici Željka Brguljana.

Akademija je bila posvećena pred-

stavljanju prvoga sačuvanog Statuta Bratovštine svetog Nikole mornara u Kotoru iz 1463. godine. Na izradi ovog vrijednog izdanja radila je grupa stručnjaka na čelu sa dr. sci. Milošom Miloševićem i njegovom kćeri Jelenom Antović, ravnateljicom Istorijaskog Arhiva u Kotoru.

Izuzetan znanstveni, ali i umjetnički značaj manuskripta Statuta Bratovštine sv. Nikole mornara uvećan je manjim, obojenim likom sv. Nikole u inicijalu, na prvom listu Statuta. Ta slikarski izvanredno izrađena minijatura, predstavlja djelo vrhunskoga kotorskog gotičkog slikara Lovra Marinova Dobričevića.

**Kardinal Rode, premijer Đukanović
i biskup Janjić s malim admiralom Krstom**

Samo naslov Statuta je na latinskom jeziku: *Liber fraternitatis divi Nikolai marinariorum de Catharo*, a odmah nakon toga, na početku samog teksta, daje se prijevod naslova na talijanski jezik, mletačkog dijalekta: *Qua comenca la matricola de la congregation de miser san Nikolo di marinari de Catharo*. Cjelokupni daljnji tekst Statuta iz 1463. godine i dokumenti dopisani do 1807. godine pisani su na talijanskom jeziku. Izuzetak je kratki naziv Duha Svetoga u *Prologu* koji glasi: «Adcit nobis gratis

Spiritus Sancti...», (Neka nas ispuni milost Duha Svetoga).

Na Dan Bokeljske mornarice, gradonačelnica Kotora je ispred zgrade Općine predala barjaktaru Odreda državnu zastavu, a ispred gradskih vrata predala je admiralu ključeve grada Kotora, kojim simbolično povjerava Mornarici trodnevno preuzimanje vlasti u Kotoru, kako je to davne 1493. godine Država učinila prema Bratovštini Bokeljske mornarice.

Nakon te ceremonije, odred Bokeljske mornarice odigrao je

kolo na glavnome gradskom trgu.

14. listopada 2009. otvorena je izložba *Srebrni relikvijari Kotske biskupije od XIV. do XIX. stoljeća* u Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru i predstavljanje jubilarne medalje akademskog kipara Kuzme Kovačića.

17. listopada 2009. održana je završna svečanost proslave Jubileja svečanom misom ispred kotske katedrale koju je predvodio izaslanik Svetog Oca, kardinal Franc Rode, prefekt Kongregacije za Ustanove posvećenog života i Družbe apostolskog života. Uz domaćeg biskupa Iliju Janjića, su-slavili su i biskupi iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Albanije, Srbije, Makedonije, Kosova, te izaslanici iz drugih zemalja. Misi su nazočili i visoki državni dužnosnici te diplomatski predstavnici u Crnoj Gori: predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, izaslanik predsjednika Republike Hrvatske veleposlanik Petar Turčinović, predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić, ministar kulture Branimir Mićunović, predstavnik Vlade Republike Hrvatske ministar Petar Čobanković, gradonačelnica Kotora Marija Čatović.

U Kotor je stiglo i oko tri tisuće hodočasnika iz Hrvatske i BiH, a brojnim domaćim vjernicima katolicima u slavlju su se pridružili i pravoslavni vjernici.

Svečanost je počela na glavnim gradskim vratima gdje je pripremljen poseban doček izaslanika Svetog Oca kardinala Rodea. Ondje je Bokeljska mornarica izvela i Kolo u čast sv. Tripuna. Uoči početka misnog slavlja na trgu ispred Kotske katedrale, izvedene su Lode, pohvale svetom Tripunu,

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

a na jarbol je podignut slavni Tripunov stijeg.

Kardinal Franc Rode u propovijedi je podsjetio na lik svetog Tripuna, kršćanskog mladića iz Frigije, u današnjoj Turskoj. Mučeničku je smrt podnio u 18. godini života, za vrijeme Decijevih progona. Bilo je to 2. veljače 250. godine u Niceji. Tripun „prosvijetljen i osnažen milošću vjere, ni jednog trenutka nije dvojio koga izabrati i kome iskazati čast i poštovanje“, rekao je kardinal Rode govoreći ujedno o mučeništvu kršćana kao o njihovoj neraskidivoj vezi s Isusom Kristom na Golgoti.

Također je podsjetio i na suvremenog mučenika, zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca koji je na montiranom političkom procesu 3. listopada 1946. godine rekao da je „za svoje uvjerenje spreman podnijeti ne samo ismijavanje, prezir i poniženje“, već je bio spreman i „svaki tren umrijeti.“ Iskustvo kršćanske Crkve pokazuje da nije bilo razdoblja u kojem se nisu događali progoni kršćana, a samo je „u prošlom

stoljeću zabilježeno oko 30 milijuna kršćana koji su dali svoje živote za svjedočanstvo vjere“, istaknuo je kardinal Rode i osobito ukazao na tri zla koja su obilježila prošlo stoljeće; nacizam, fašizam i komunizam: „Sve te tri bezbožne ideologije nisu zaobišle ni ovo područje sa svim razornim posljedicama.

O komunističkim zločinima i progonima Katoličke Crkve, u mnogim državama jedva da se štogod i govori. Još uvijek anđela tame se prikazuje kao anđela svjetla. Ono što je za nas Kristove vjernike utješno jest da progonitelji prolaze i nestaju, a stablo kršćanstva ostaje i uvijek iznova obnavlja se novim mladima. Prema riječima kardinala Rodea, mučeništvo svetog Tripuna danas je poticaj za promišljanje čvrstoće vlastite vjere i svjedočenja kršćanskog opredjeljenja. U odnosu na ranija vremena, okolnosti su drugačije, „u današnje vrijeme neprijatelji kršćanstva promijenili svoje taktike i sofisticirali metode progona“, rekao je kardinal Rode i pojasnio što su

današnji progoni:

„U mnogim državama suvremena progonstva ne podrazumijevaju zatvore, mučenja i ubijanja. Progon se sastoji u nametanju bezbožnih načela u javnosti, ponajviše kroz različite medijske promidžbe. Iskrivljivanje vrijednosnog sustava, donošenjem protuprirodnih zakona, relativiziraju se tradicionalne obiteljske i uopće općeljudske etičke vrijednosti. Sve to u ime napretka!“ Kardinal Rode nadalje je istaknuo da „suvremeni progonitelji na diskretan način ne dopuštaju katoličkim vjernicima biti izjednačeni u društvu s ostalim građanima, poglavito gdje su oni manjina. Dostignuća tehnike, nažalost, koriste se vrlo često kao instrumenti širenja laži o Katoličkoj Crkvi, njezinoj ustrojstvu, povijesti i osobama. Sve to je redovito u službi stanovitih ideologija i politike.“

Zato je Papin izaslanik ohrabrio mlade da nikada ne zane-mare svoj kršćanski katolički svjetonazor. Pozvao ih je da vjeru produbljuju studijem, dnevnom molitvom i redovnim sakramentalnim životom kako bi mogli odgovoriti izazovima svakodnevice. Roditelje je, pak, pozvao na ozbiljan kršćanski život koji ne podrazumijeva uljuljanost u općeprihvaćene modele življenja, lagodno i bez napora, bez ideala i bez zauzetosti da se spozna Istina: „Kršćanski je život u prvom redu iskušenje i borba za što pravednijim i moralnijim životom. Način na koji mi kršćani redovito prešućujemo i prihvaćamo neprestani gubitak i zatiranje kršćanskih korijena i moralnih vrijednosti u današnjem društvu, jasan je znak da nam je potrebno ponovno traganje za istinom, za upoznavanjem vlastitih duhovnih temelja iz kojih se rađa i

živi naša svijest.“

Nakon misnoga slavlja pročitano je i Papino pismo koje je uputio kotorskom biskupu Iliji Janjiću u povodu svečanosti. U njemu, među ostalim, stoji: „Vaše je slavlje razlog velike radosti i ohrabrenja, jer potiče na bratsku ljubav i međusobnu solidarnost. Ujedno vas ova proslava, kao i vaš zemljopisni položaj, posebno obvezuje. Sveti Tripun, kao svetac i mučenik nepodijeljene Crkve, čašćen je i na Istoku i na Zapadu te je, kao zaštitnik svih građana Kotora, bio i jest most između neba i zemlje. Tako i vi, iako stado malo, možete biti most koji spaja braću u vjeri u jednoga Boga Isusa Krista. Česte promjene i nove društvene okolnosti ponekad zbunjuju i stavljaju pred vas nove zadatke. Budete li čuvali postojanom svoju vjeru, koja se u vašoj Biskupiji ukorijenila već u prvim stoljećima Crkve, moći

Viceadmiral Radović budno koordinira aktivnosti mornarice

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao inspiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratovtina pomoraca, najstarija na svijetu – Bokeljska mornarica

ćete nadvladati sve napasti i suočiti se sa svim protivštinama.“

S njegovom eminencijom Kardinalom Francom Rodeom razgovarao je nakon završetka svečanosti crnogorski premijer Milo Đukanović.

„Crna Gora i Sveta stolica imaju iznimno dobre odnose koji imaju povijesnu tradiciju“, ocijenjeno je tijekom razgovora.

Premijer Đukanović je kazao kako Crna Gora nastoji očuvati multietničnost, multikulturalnost i religijski sklad i tako dobrim primjerom učvrstiti stabilnost u regionu. Kardinal Rode pozdravio je napredak „najstarije i najmlađe“ države u Europi, koja ima bogatu povijest ali i dobru perspektivu za budućnost. Premijer Đukanović i kardinal Rode suglasni su kako su odnosi crnogorskih institucija i katoličke crkve odlični, budući da je značajan dio kulturnog nasljeđa Crne Gore upravo u baštini katoličke vjeroispovijesti.

Sastanku su nazočili crnogorski ministar kulture, sporta i medija Branislav Mićunović, nadbiskup barski monsijor Zef Gaši, biskup kotorski Ilija Janjić i Papski Nuncij

za Crnu Goru Anđelo Motola. Kardinal Rode uručio je premijeru Đukanoviću i ministru Mićunoviću papske medalje.

10. studenog 2009. predstavnici Kotorske biskupije i Bokeljske mornarice odnijeli su moći sv. Tripuna na najveću proslavu u čast ovog sveca, u gradić Adelfia, 12 km od Barija, gdje se na dan kada se slavi Tripundan po rimskom martirologiju okupi i do 300.000 vjernika. Adelfia je dobila česticu relikvije sv. Tripuna 1839. godine iz Kotora. Svetu misu predslavio je mons. Ilija Janjić, biskup kotorski. Tom proslavom je završena Jubilarna godina 1200. od kad su moći sv. Tripuna u gradu Kotoru.

27. - 29. studenog 2009. održan je Međunarodni znanstveni skup *XII vijekova Bokeljske mornarice*, na kojem su sudjelovali ugledni znanstvenici, povjesničari, profesori, pravnici i diplomate iz Crne Gore, Hrvatske, Italije i Srbije.

Otvarajući skup, gradonačelnica Kotora Marija Čatović istaknula je

Kolo u Adelfiji

njegov veliki značaj.

“U pojedinim povijesnim razdobljima Mornarici je bila uskraćivana djelatnost, ali je ona uvijek obnavljala svoje jezgro i nastavljala da traje, bogateći tradiciju i kulturu Kotora, Boke i Crne Gore“, kazala je Čatovićeva.

Doktor Miloš Milošević, predsjednik Organizacionog odbora ovog skupa i admiral Bokeljske mornarice, podsjetio da se Mornarica uklapa u staru proslavu otkupa relikvija Sv. Tripuna u IX. stoljeću, i kasnije u čvrstu solidarnost antiosmanlijskoga bloka.

O tradiciji kao faktoru razvoja govorio je Antun Sbutega, veleposlanik Crne Gore pri Svetoj stolici u Vatikanu.

U okviru teme “Baština i povijest” skup je pozdravio crnogorski ministar kulture, sporta i medija Branislav Mićunović.

Radovi će se tiskati kao Zbornik ovog znanstvenog skupa, najavio je viceadmiral Ilija Radović.

- U programu je i tiskanje nove Monografije „12 vjekova Bokeljske mornarice“, kao i knjige “Katedrala Svetog Tripuna u Kotoru”, u suradnji sa Biskupijom i Hrvatskim građanskim društvom. Program aktivnosti za ovu jubilarnu godinu biti će zaključen koncertom klapa iz Boke i Dalmacije“, kazao je Radović.

14. prosinca 2009. u galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu, pod visokim pokroviteljstvom Ministarstava kulture Republike Hrvatske i Crne Gore otvorena je izložba *Zagovori svetom Tripunu – Blago Kotorske biskupije*.

Izložbu će popratiti opširan katalog u kojem je obrađeno i prezentirano preko 450 najvažnijih eksponata.

Tijekom 2009. održani su

Proslava Sv. Tripuna u Adelfiji

Sv. Tripun je postao inspiracija klera i vjernih Biskupije, naročito onih koji su postigli svetost oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratovština pomoraca, najstarija na svijetu. Bokeljska morarica

INTERVJU:

BISKUP KOTORSKI MSGR. ILIJA JANJIĆ

Bog ima svoj plan

Oće biskupe, katedrala sv. Tripuna 13. siječnja proglašena je „Bazilikom Minor“. Molimo Vas da nam u par riječi opišete Vaš osobni doživljaj te časti?

- Katedralu sv. Tripuna poznajem od 1960. godine kada sam prvi puta došao u Kotor. Ovo velebno zdanje me je impresioniralo u onim mladim danima moga života. U toj katedrali 27. travnja 1969. godine primio sam red đakonata od nadbiskupa i metropolite, mons. Frane Franića. Nadošla je godina katastrofnog potresa 1979., kada je katedrala „ranjena“. Na blagdan bl. Ozane, 1996. godine, moje biskupsko ređenje nije bilo u katedrali, nego ispred katedrale, zbog obnove. Ipak, čini mi se, da sam bio naj-

sretniji 02. prosinca jubilarne 2000. godine prigodom blagoslova obnovljene katedrale.

Moj osobni doživljaj proglašenja katedrale manjom bazilikom, 13. siječnja ove godine, doživljaj je u nizu svih mojih susreta s katedralom sv. Tripuna. Ne samo ja, nego sveukupna mjesna Crkva, zahvalna je Bogu da je katedrala počašćena ovim imenovanjem i to u godini Velikog jubileja – 1200 godina prisutnosti moći sv. Tripuna u gradu Kotoru. Dakako da ovo priznanje ne bi smjelo ostati samo na papiru, nego sve nas potaknuti da našu katedralu - Bogu i na čast

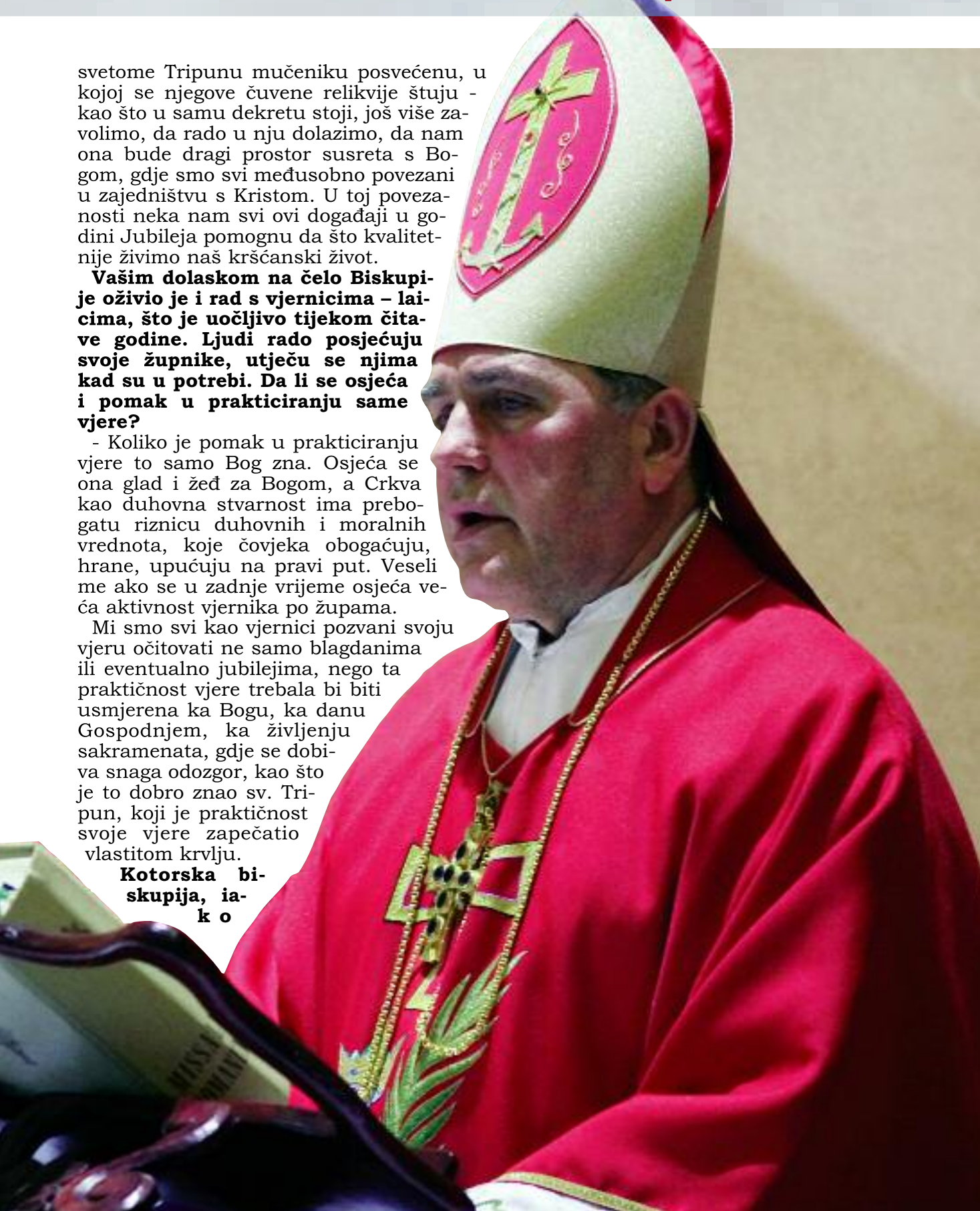
svetome Tripunu mučeniku posvećenu, u kojoj se njegove čuvene relikvije štiju - kao što u samu dekretu stoji, još više zavalimo, da rado u nju dolazimo, da nam ona bude dragi prostor susreta s Bogom, gdje smo svi međusobno povezani u zajedništvu s Kristom. U toj povezanosti neka nam svi ovi događaji u godini Jubileja pomognu da što kvalitetnije živimo naš kršćanski život.

Vašim dolaskom na čelo Biskupije oživio je i rad s vjernicima - laikima, što je uočljivo tijekom čitave godine. Ljudi rado posjećuju svoje župnike, utječu se njima kad su u potrebi. Da li se osjeća i pomak u prakticiranju same vjere?

- Koliko je pomak u prakticiranju vjere to samo Bog zna. Osjeća se ona glad i žeđ za Bogom, a Crkva kao duhovna stvarnost ima prebogatu riznicu duhovnih i moralnih vrednota, koje čovjeka obogaćuju, hrane, upućuju na pravi put. Veseli me ako se u zadnje vrijeme osjeća veća aktivnost vjernika po župama.

Mi smo svi kao vjernici pozvani svoju vjeru očitovati ne samo blagdanima ili eventualno jubilejima, nego ta praktičnost vjere trebala bi biti usmjerena ka Bogu, ka danu Gospodnjem, ka življenju sakramenata, gdje se dobiva snaga odozgor, kao što je to dobro znao sv. Tripun, koji je praktičnost svoje vjere zapečatio vlastitom krvlju.

Kotorska biskupija, iako

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

je cjelokupnim područjem u Crnoj Gori, najjužnija je članica Splitske metropolije. Njen položaj, sam po sebi, daje joj ekumenski karakter. Šire je poznata posebnost ovih prostora, mješovitih brakova, dvooltarnih crkava i međusobnog uvažavanja u različitostima. Da li ste zadovoljni i optimistični glede ekumenskih nastojanja i postignuća?

- Naša povezanost sa Splitskom metropolijom je duhovnog i povijesnog karaktera, dok naš geografski i društveni položaj u Crnoj Gori određuje našu pastoralnu djelatnost. Kao kršćani nastojimo svoju vjeru živjeti po uputi vlastite savjesti. Savjest, pak, nije i ne može biti proizvoljna, nego svoj izvor ima u svome Stvoritelju. Njegov dekalog ostaje nepromjenljiv za sva vremena i sve generacije. Svi smo pozvani, držeći se Božjih zapovjedi, oslušivati Božju volju, te na najbolji mogući način unutar svoga prostora odgovoriti na Kristov poziv: Da svi budu jedno.

Sve nesuglasice kroz povijest odraz su ljudskih slabosti i često nam se čini da su se na Kristovu želju da svi budu jedno mnogi ipak oglašili. Ipak kretanja koja su vidljiva u današnjem kršćanskom svijetu ekumenizam ima svoj tijek i rast ka postizanju dugoročnog cilja. Vidljiva su približavanja u bitnim elementima među različitim Crkvama u svijetu. Postoji niz uspješnih akcija na humanitarnom području koje su plod zajedničkih nastojanja. I nama ovdje poznate su takve akcije, naročito kroz djelovanje Caritas-a. Naše dvooltarne crkve kroz niz su stoljeća svjedočile međusobnu povezanost i suživot. Naše mješovite obitelji najljepša su potvrda da različitost nije prepreka nego obogaćenje zajedničkog života.

Uvjeran sam da Bog ima svoj plan i da će Krist pobijediti. Na nama je, koji živimo u današnjem vremenu, pripadnicima Istočne i Zapadne Crkve, otkrivati taj Božji plan i da-

ti svoj doprinos u ostvarenju Kristove želje.

Kako potaknuti ostanak i opstanak Hrvata i katolika na ovim prostorima, budući da je natalitet nažalost sve manji, a želja za odlaskom sve veća?

- Očita je prirodna i planetarna stvarnost da je skoro nemoguće zaustaviti migracije. Mi smo, kad je ova pojava u pitanju, više pogođeni jer smo brojčano manja zajednica u Crnoj Gori.

Opstanak i ostanak na ovim prostorima nije neko izuzeto pitanje koje se odnosi samo na Hrvate i katolike, već jednako na sve koji

nastan
ovu po
čnjacin
skim p
je jasni
smijeh
nosti.

sada n
opstan
živimo
to stva
tvrđuje
nih za

**Oče i
prigod
jubilej
še čita**

2009.

juju ove prostore. Razlozi za pojavu više su poznati stru-
ma koji se bave demograf-
bitanjima. Nama, pak, posve
o da kuća u kojoj se ne čuje
i plač djeteta nema buduć-
Što će donijeti budućnost
ije lako reći, ali naš strah za
ak nije posve opravdan. Ne
danas ovdje teže nego što je
rnost negdje drugdje. To po-
i sve veći broj zainteresira-
ovaj prostor.

**biskupe, molimo za poruku
dom jedinstvenog velikog
a Vaše biskupije za sve na-
tjelje?**

- Veliki jubilej – dvanaeststoljetno prisustvo moči sv. Tripuna u gradu Kotoru je naš zajednički ponos, ali i obveza da štovanje sv. Tripuna prenesemo na potomstva koja nadolaze.

Neka o sv. Tripunu govore ne samo kameno zdanje, riznica katedrale, pisani životopis o mladom entuzijasti iz Male Azije, koji je za Krista, za svoje vjersko uvjerenje 250. godine za vrijeme cara Decija, položio svoj mladenački život, nego neka po zagovoru našeg zaštitnika sv. Tripuna govori život današnjeg čovjeka – vjernika u gradu Kotoru i u čitavoj Kotor-

skoj biskupiji. Neka se naše vjeroničko uvjerenje učvrsti na čvrstoj stijeni Krista. Neka vjera u Krista nadjača sve životne oluje, neka naš ljudski i vjeronički identitet bude neslomljiv, a naše oružje neka ne bude hladno ili vatreno, nego naše oružje protiv svih sotonjskih sila i zamamnosti ovozemaljskog života bude: vjera, nada i ljubav prema Bogu i bratu čovjeku. Na taj način ćemo izgrađivati svjetliju budućnost ukorijenjeni, također, u svoje nacionalne identitete s kojim ćemo se međusobno uvažavati i poštivati. Neka živi sv. Tripun!

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu. Bo keljska mor narica

Kotorska

Boka Kotorska je vrlo rano došla u dodir s kršćanstvom, čemu su pogodovali dobri rimski kopneni i morski putevi. Sveti Pavao u poslanici Rimljanima (Rim 15,19), ove prostore spominje kao Ilirik, a u Drugoj poslanici Timoteju (2 Tim 4,10), kao Dalmaciju. Povezanost Ilirika s Rimskom crkvom išla je preko Soluna, gdje je već u prvim stoljećima kršćanstva stolovao papinski vikar koji se još na VI. Ekumenskom saboru 681. godine potpisuje kao vikar rimskog pape (Vicarius Romani Pontificis). Prvi poznati kotorski biskup bio je Paulus koji je bio učesnik Kalcedonskog koncila 451. godine. Kasnoantičko, odnosno ranokršćansko porijeklo Kotorske biskupije svjedoči i ranokršćanska krstionica s kraja V. ili prve polovice VI. stoljeća, otkrivena u arheološkim istraživanjima poslije potresa 1979. u crkvi Svete Marije od Rijeke, gdje su pronađeni i temelji vjerojatno prve kotorske katedrale s ostacima sintronosa, tj. biskupskog trona i oltarskog ciborija iz VI. stoljeća. Sve je to nađeno u prezbiteriju današnje konkatedralne crkve Svete Marije od Rijeke (XII.–XVIII. st.). Siguran spomen kotorskog biskupa Ivana nalazimo u aktima II. Nicejskog koncila 787. godine. U kotorskim epigrafskim spomenicima godine 809. spominje se ime biskupa Ivana. Zatim se kotorski biskup spominje i na Splitskim saborima za vrijeme hrvatskog kralja Tomislava 925. i 928. godine. Do druge polovice XI. st. sačuvan je fragmentarni popis kotorskih biskupa, a od 1090. godine do danas taj popis je gotovo u potpunosti sačuvan a započinje imenom biskupa Grimoalda koji je bio langobardskog

porijekla. U Sankt Petersburgu danas se čuva Pontifikal i Lekcionar Kotorske biskupije koji su pripadali ovom biskupu. To nam svjedoči da je Kotor i nakon velikog raskola 1054. godine ostao pod jurisdikcijom zapadnog patrijarhata. Godine 1025. u Buli pape Ivana XIX. Kotor se navodi kao sufraganska biskupija Canose u Pugliji. I godine 1063. u Buli pape Aleksandra II. Kotor je sufragana istoj nadbiskupiji Canosa – Bari. Godine 1067. podvrgnut je metropoliti dukljansko-barskom, a 1078. dubrovačkom, te 1089. godine ponovo priznaje za metropolita nadbiskupa barskog. Godine

1120. ponovo je u sastavu dubrovačke metropolije. Od godine 1172.–1828. (a ponekad uz kraće prekide i ranije), Kotor je u sastavu metropolije Canosa – Bari u Pugliji. Od godine 1828. do 1932. Kotor je sufragana zadarskom nadbiskupu. A od 1932. pa do 1969. podvrgnut je direktno Svetoj stolici. Od 1969. pa do danas u sastavu je Splitske crkvene pokrajine.

Teritorij biskupije u prošlosti često se mijenjao. U XIII. i XIV. st. granice Kotorske biskupije

su dopirale do Dunava. Pod jurisdikcijom kotorskog biskupa bili su tada: Prizren, Janjevo, Novo Brdo, Novi Pazar, Brskovo, Golubac, Brvenik, Plana, Mačva, Trepča, Trgovište i Beograd. Još se u XVI. st. kotorski biskup Tripo Bisanti 1513. – 1540. potpisivao kao biskup cijele Srbije – *Totius Serbiae*.

Od 1090. godine pa do danas sačuvan je gotovo neprekinuti popis – kronotaksa biskupa Kotora. U granicama Kotorske biskupije danas se nalaze i starokršćanska biskupska sjedišta Risan i Budva. Prvi poznati risanski biskup Sebastian spominje se u pismima pape Grigura Velikog 591. i 595. godine. Zadnji risanski biskup bio je Kotoranin franjevac Antun Paskvali 1540. godine. Biskupija se ugasila dolaskom Turaka u Risan. Ovog je biskupa imenovao papa Siksto V. koji je bio franjevac a čiji su preci bili porijeklom iz Boke. Granice ove biskupije zauzimali su i dobar dio risanskog zaleđa.

Budvanski se biskup spominje u IX. st. kao sufragana dukljanskoj metropoliji. Kronotaksa budvanskih biskupa započinje imenom biskupa Silvestra 1143. godine. U arheološkim istraživanjima poslije potresa 1979. godine, u neposrednoj blizini sadašnje župne a nekad katedralne crkve Sv. Ivana iz XIII. st., otkriveni su temelji starokršćanske bazilike odnosno prve budvanske katedrale iz VI. st. Budvanska biskupija je ukinuta 1828. godine i pripojena Kotoru.

Herceg Novi i njegova bliža okolica pripadali su od osnutka grada 1382. godine pa do 1687. drevnoj trebinjskoj biskupiji. Godine 1695. mletačke vlasti daju Herceg Novi na upravu makarskom biskupu Nikoli Bjankoviću kao apostolskom administratoru sve do 1715. godine. Za vrijeme Mo-

rejskog rata (1684.–1699.), Bjanković je sudjelovao u borbi za oslobođenje Herceg Novog 1687. godine. Godine 1612., u aktima kotorskog biskupskog arhiva, zabilježen je jedan spor oko jurisdikcije u Herceg Novom između mrkanskog biskupa i kotorskog generalnog vikara Bisantija. Biskup Marin Drago zbog slabe komunikacije postavio je u Herceg Novom dekana sa širokim ovlaštenjima (Vicarius foraneum amplissima potestate). Godine 1880. župe Spič, Sušanj i Brca koje su pripadale barskoj nadbiskupiji odlukom Kongregacije za širenje vjere bile su pridružene kotorskoj biskupiji. Spič je tada imao oko 600, Sušanj 300, a Brca 200 katolika. Prvi patron biskupije je bio sv. Juraj, ali ga je kasnije zamijenio sv. Tripun mučenik, čije su relikvije donesene u Kotor 13. siječnja 809. Tada je početkom IX. stoljeća sazidana i prva crkva u čast sv. Tripunu koju je dao sagraditi kotorski građanin Andrea Saracenis. Ostaci te crkve pronađeni su u najnovijim arheološkim istraživanjima poslije potresa 1979. godine. Prvobitna crkva se nalazila neposredno uz sadašnju katedralu. Gradnja sadašnje katedrale započela je 1124. godine, te je završena 1166. godine, a posvećena je 19. lipnja iste godine od strane kotorskog biskupa Malona.

Kotorska biskupija dala je Crkvi sv. Leopolda Bogdana Mandića (+1942), kapucina iz Herceg Novog, bl. Graciju iz Mula (+1508), bl. Ozanu (+1565), rodom iz Crne Gore, te Božju službenicu Anu Mariju Marović (+1887), utemeljiteljicu Družbe zadovoljštine Srca Isusova i Srca Marijina u Veneciji. Stoga se s pravom Kotorska biskupija naziva Biskupijom hrvatskih svetaca i oltarom domovine, a Bokokotorski

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro i to onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

Spasiti bla-

Biskupijska biblioteka Kotor: Oronulo kulturno dobro u najmlađoj državi Europe - rad gospođa dr. Hannelore Gonshior i dr. Gudrun Wirtz objavljen na njemačkom jeziku u *Biblioteks Magazinu* preveo je prof. Boris Mardonović, a za Hrvatski glasnik priredio don Pavao Medač.

Kotorski zaljev (*Boka Kotorska*) nije samo turistička atrakcija u pejzažnom smislu, on se ubraja u sam vrh europskih kulturnih regija. Cijeli je taj prostor, zajedno sa svojim glavnim središtem starodrevnim gradom Kotorom, pod zaštitom UNESCO-a. Njegovu dinamičnu povijest odražavaju mnogobrojni kulturni spomenici, a naročito mnoštvo katoličkih crkava i osnovanih samostana. Nastanjen u ilirsko-grčkom vremenu, Kotorski zaljev pripadao je rimskim provincijama, 535. do 1077. bio je dio istočno-rimskog, a zatim povremeno srpsko-nemanjičkog carstva. Od 1420. do 1797. bio je pod venecijanskom, a dijelom i osmanlijskom vladavinom, u 19. i početkom 20. stoljeća pripadao je, uz kratak prekid francuske vladavine, Austro-Ugarskoj monarhiji sve do njezina raspada. Nakon toga pripadao je objema

državama Jugoslavije, zatim Srbije i Crne Gore, a od 2006. godine nezavisnoj državi Crnoj Gori.

Sam grad Kotor je, pored Dubrovnika, igrao je važnu ulogu na području Jadrana na izmaku srednjeg vijeka i pod Venecijom. Tome svjedoče impresivne zidine koje se izdižu iz strmih, krških planina, koje su služile za zaštitu od Turaka. Kroz svoju dugu povijest, Kotor je više puta snažno razrušen u po-

tresima – posljednji put 1979. godine. Odmah nakon toga ova regija je uvrštena u UNESCO-vu listu svjetske kulturne i prirodne baštine, što je doprinijelo postupnoj obnovi grada.

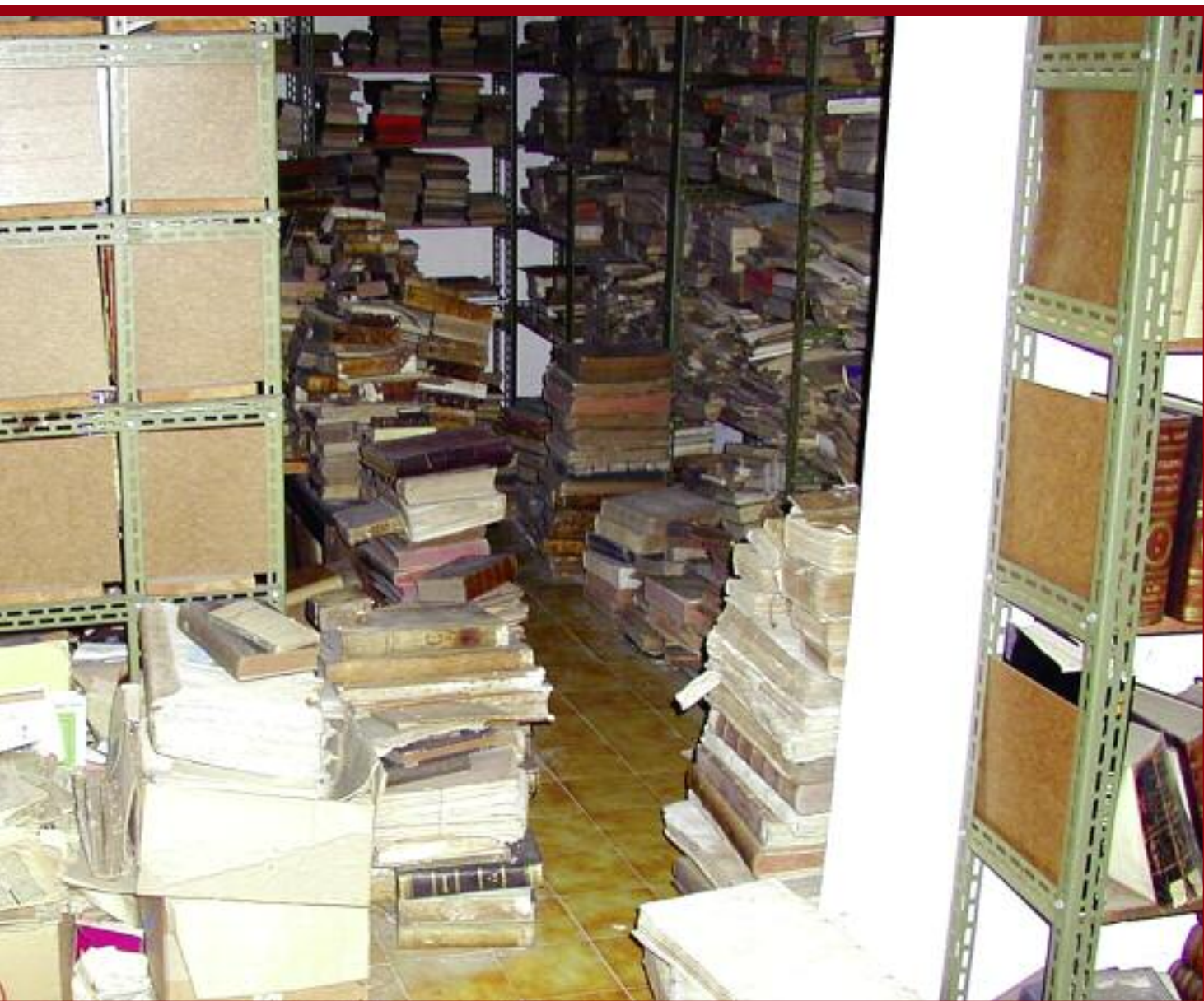
Višeslojnu prošlost regije odražava i biskupijska biblioteka Kotor:

ona nije mnogo mlađa od same biskupije (najstariji podaci o postojanju njezinog bibliotetskog fonda potječu iz 10. stoljeća), a broji oko dvadeset tisuća vrijednih svezaka. Sadržajno se radi o tipičnoj, no po sastavu osobito dragocjenoj crkvenoj biblioteci regije: grčki filozofi, uz autore proze zlatnog i srebrnog razdoblja latinizma, zastupljeni su u brojnim izdanjima 16. do 18. stoljeća, zatim djela zapadnih crkvenih otaca, graditeljska literatura i biblijska izdanja

na latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku kao i pojedina malobrojna ćirilična, glagoljična i grčka izdanja. Težište čine talijanska beletristika renesanse, kao i dotična djela venecijanske i europske povijesti tog vremena. Naravno, ne nedostaju ni venecijanska izdanja dalmatinske literature od renesanse do prosvjetiteljstva na latinskom i hrvatskom jeziku. U potpunosti i u gotovo svim starijim izdanjima, ovdje se mogu naći teološke i svjetovne inkunabule za

regiju tako značajne protureformacije Bartola Kašića, te gotovo sve dotične gramatike i rječnici za kodifikaciju hrvatskog jezika. Nabavljana su za biblioteku i temeljna medicinska i prirodno-znanstvena djela osobito jezuitskih autora na različitim jezicima. Francuska vladavina početkom 19. stoljeća pokazuje se u brojnim izdanjima od Bossueta, ali i moralno-didaktičke literature kao što su fabule i epigrami. Pored knjiga, biblioteka čuva uglednu zbirku ka-

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

rata iz 17. i 18. stoljeća.

Vrijeme austrougarske vladavine ogleda se u službenim tiskovima pokrajinske vlade za Dalmaciju, u različitim djelima koja proučavaju hrvatsku domovinu, ali i u probranoj beletristici njemačkoga govornog područja. Biblioteka je kontinuirano dopunjavana i u 20. stoljeću, te posjeduje dragocjene ručne „aparate“ od rječnika do najvažnijih enciklopedija zapadnog kulturnog prostora.

Velika zaliha starih knjiga, među kojima je i nekoliko inkunabula, kao i opsežan arhivski materijal, čine biblioteku jednom od važnih i očuvanja dostojnih kulturnih dobara. Međutim, ona je bila vrlo ugrožena: god. 1979. biskupska palača je jako oštećena zajedno s prostorijama u kojima su se nalazile biblioteka i arhiv. Arhiv, u kojem se vjerojatno nalaze i pojedini rukopisi koji pripadaju biblioteci, premješten je u susjednu zgradu u starom gradu Kotoru, dok je biblioteka provizorno smještena u župnoj kući Sv. Eustahija u Dobroti, mjestu koje se nalazi u blizini Kotora. Provizorijum traje i danas: knjige su smještene u tri loše klimatizirane prostorije dijelom gusto složene u regalima jedna preko druge, dijelom jedna pored druge na podu duž zida, dijelom nestručno upakirane u nagomilanim kutijama. Samo je jedan manji dio svezaka uredno složen u, za tu svrhu neprikladnim, ormarima za knjige.

Katalog ili stari repertorium ne postoji. Izgleda da nikada nije bilo sistematskog popisa cjelokupnih svezaka. Signature i unosi ranijih vlasnika svjedoče o tome da je biskupijska biblioteka ciljano proširivana za sveske okolnih samostana i crkvenih biblioteka. Jedan veliki dio starih knjiga napala je crvotočina, koja je ipak uspješno otklonjena, međutim neke inkunabule sadrže još žive čahure buba.

Tu i tamo se nalaze i tragovi srebrnih ribica i mišjeg glodanja. Biblioteci nedostaju stručna skrb i financijska sredstva.

Sv. Frano sa ulice

U daleko boljem stanju od biblioteka nalazi se katedrala Biskupije koja je posvećena sv. Tripunu, koja se ubraja u najznačajnije znamenitosti Crne Gore. Kao katedrala koja je sagrađena na mjestu prvobitne crkve, također posvećene sv. Tripunu, iz 9. stoljeća i koja je završena nakon četrdesetogodišnje gradnje 1166. godine, najstarija je među većim katedralama istočne obale Jadrana. Ona dominira glavnim trgom grada gdje se u srednjem vije-

ku odvijao društveni život. Oštećena brojnim potresima tijekom stoljeća, posljednji put je restaurirana 1987. do 2001. godine s krajnjim ukusom i velikom financijskom podrškom, uključujući i neke njemačke biskupije. Obnovljeno je i sjedište biskupa, međutim pri tome nije predviđen povratak biblioteke i arhiva. U uspjehu restauratorskih mjera pored kotorskog biskupa,

njegove ekscelencije Ilije Janjića, znatno je sudjelovao i pokojni župnik crkve Sv. Eustahija - don Branko Sbutega. Dok su se, dakle, interesi kao i financijska sredstva iz razumljivih razloga usmjeravali na prioritetne mjere kao što su karitas i restauracija katedrale, premještena biblioteka je sve više propadala zajedno s crkvom Sv. Eustahija iz 18. stoljeća u susjednom mjestu Dobrota.

Doduše, crkva je donekle obnovirana 1997. godine, međutim ubrzo nakon toga je više puta udario grom u zvonik koji je sagrađen 1824. godine. U narednom razdoblju crkva Sv. Eustahije u nekoliko je navrata opljačkana. Stanje oštećenog glavnog broda ne dozvoljava korištenje crkve u javne svrhe. Javna sredstva za sanaciju počinju se prikupljati polovicom 2006. godine, nakon što je novi župnik, don Pavao Medač, osnovao Fondaciju za obnovu sakralnog kompleksa Sv. Eustahija. Za sada su ta sredstva vrlo ograničena i nedostatna.

Katolička crkva u Crnoj Gori u manjini je u odnosu na pravoslavne, te je s tog gledišta i prirodno da ne stoji u središtu interesa. Isto tako sa svojih 26 000 vjernika, od kojih 10 000 (uglavnom hrvatskog podrijetla) pripada Kotorskoj biskupiji, ni sama nije bogata. Kako bi se izborio za sredstva za osposobljavanje crkve Sv. Eustahija, don Pavao je razvio koncept obnove kompleksa u kojem biblioteka doduše stoji na posljednjem mjestu. Na prvom mjestu stoji restauracija zvonika i glavnog broda crkve s tavanskim slikama, zatim inventar i održavanje crkvenog blaga s rijetkom zbirkom domaćega tekstilnog umjetničkog zanatstva (npr. zbirka dobrotске čipke).

Četiri dana su autori ovog priloga zajedno s gospodinom Reinhardom Feldmannom (UB Münster, Odjel za rukopise) obilazili biblioteku krajem prošle godine, snimali oštećenja i vodili razgovore sa župnikom, kotorskim biskupom i direktoricom crnogorske nacionalne biblioteke Jelenom Đurović na Cetinju. Cilj putovanja, koje je sa zahvalnošću financirala bavarska državna kancelarija (za obje autorice), bio je podnijeti materijal za donošenje mišljenja, koje će s jedne strane ukazati na preporuku za borbu protiv akutnih opasnosti, obuzimanje i stvaranje pristupa svescima, digitalizaciju kao i buduće korištenje, a s druge strane služiti kao osnova za prikupljanje trećih sredstava. Osobit interes Bavorske državne biblioteke da se sačuva i učini dostupnom biskupijska biblioteka Kotor leži u ruci, a dodiruje je i njezina građa tri povijesno posebna područja zbirke biblioteke: povijest Italije, Austrije i jugoistočne Europe – posljednjoj pripadaju i knjige i bibliotekarstvo regije. Svjesni svoje odgovornosti, Biskupski je ordinarijat u Kotoru, zajedno s gradskim vlastima, započeo izradu projektna dokumentacije za obnovu crkve Sv. Franje u Starom gradu za smještaj ovog bibliotečnog fonda. Nakon završetka tog projekta obnove i preseljenja, biskupska bi biblioteka mogla biti predana na javnu upotrebu građanima. U čvrstoj nadi da će taj projekt spašavanja jedne toliko vrijedne kulturne baštine uspjeti u skorašnje vrijeme, s više strana potaknuti i ohrabreni, dajemo Vama, poštovani čitatelji, na znanje jer je za taj uspjeh potrebna šira akcija svih zainteresiranih institucija i pojedinaca.

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro i to onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

Čuvari Slavne glave

Piše:
Željko BRGULJAN

Prije dvanaest stoljeća, 13. siječnja 809. godine, Kotorani su otkupili moći sv. Tripuna od Mlečana koji su na putu prema Veneciji, zbog snažnog nevremena, bili prisiljeni svojim brodom uploviti u bokokotorski zaljev. Prema tisućljetnoj tradiciji, u prijenosu moći frigijskog mučenika u grad kojemu će postati zaštitnikom, sudjelovao je i odred mornara Kotorske mornarice.

Najraniji arhivski zapis koji potvrđuje postojanje ove drevne bratovštine pomoraca je iz sredine XIV. stoljeća. Ipak i znatno raniji zapisi svjedoče o razvijenoj pomorskoj trgovini starog Kotora, što je sve bilo nezamislivo bez postojanja efikasne pomorske organizacije. Pomorsko – trgovački ugovori s Dubrovnikom u cilju uzajamnog oslobađanja od carina iz 1207., 1257. i 1279. godine, ugovor s istim gradom sa svrhom očuvanja čvrstog i trajnog mira iz 1181. godine, ugovor s Omišanima

iz 1167. kojim Kotor otkupljuje sigurnost plovidbe i trgovine svojim brodovima, zapis o kotorskim galijama iz 1155. vode nas unatrag u daleku prošlost potkrepljujući staru predaju da je drevna mornarica sudjelovala 809. godine u prijenosu mučeničkih ostataka sv. Tripuna u Kotor.

Bratovština kotorskih pomoraca, koju u arhivskim spisima nalazimo pod imenom Pobožno društvo kotorskih pomoraca (Pia sodalitas naviculorum Catharensium), 17. travnja godine 1353. daruje kotorskim franjevcima svoju crkvu Sv. Nikole, koja se nalazila van gradskih zidina. Bratovština prenosi svoje sjedište u grad gdje unutar gradskih zidina postaje 1453. vlasnikom crkve također posvećene sv. Nikoli. U dokumentu iz 1493. godine naziva se Bratovštinom mornara sv. Nikole u Kotoru (Confraternitas Sancti Nicolai marinariorum de Cathero). Najstariji sačuvani statut Bratovštine Liber Fraternitatis Sancti Nicolai

**Prčanjski
mornari, 1938.**

marinariorum de Cathero iz 1463. propisivao je prava i obveze pomoraca i uređivao njihove međusobne odnose kao i odnose bratovštine sa svjetovnom i crkvenom vlasti. Potkraj XV. stoljeća, davno već formirana, Bratovština kotorskih pomoraca (Confraternitas nautarum) razvijena je i ekonomski snažna vojno-staleška organizacija. Vojna joj je zadaća bila obrana grada, staleško unapređenje pomorstva, a karitativna je uključivala pomoć stradalima na moru, udovicama i osiromašenim članovima, prijenos i sahrana preminulih članova, otkup pomoraca iz zarobljeništva i dr. Potkraj tog stoljeća jaka dijaspora bokeljskih brodovlasnika i pomoraca u Veneciji osniva bratovštinu sv. Jurja i Tripuna, imenovanu po zaštitnicima matičnog im grada.

Od XV. pa do konca XVIII.

stoljeća Kotorska mornarica (Marinarezza di Cattaro) djelovala je u kontinuitetu, no u vrijeme prve austrijske vlasti (1797 – 1806) bilo joj je uskraćeno djelovanje, a nakon zauzeća Boke od strane Francuza zabranjena joj je svaka djelatnost. Odluka o njenom ukidanju i zaplijeni njenih dobara donijeta je 29. lipnja 1811. godine. Ponovno je uspostavljena pod austrijskom vlasti 1814. ali vrlo kratko jer 1817. biva ponovo ukinuta. Drevna je mornarica, zauzimanjem austrijskog namjesnika u Dalmaciji grofa Lilienberga ponovno uspostavljena 1833. zadržavajući sve ranije staleške ali ne i vojne komponente. Zbog revolucionarnih zbivanja 1848. ponovno biva od austrijskih vlasti ukinuta. Tek godine 1859. velikim zalaganjem kotorskog biskupa Marka Kalogjere i bokeljskog rodoljuba kapetana

Pava Kamenarovića biva ponovno obnovljena. Nekada snažna bratovština kotorskih pomoraca, od tada postoji samo kao memorijalna institucija Plemenito tijelo Bokeljske mornarice. Nakon obnove, Bokeljska je mornarica izgubila svoj staleški, kao i vojni značaj, a jedina vojnička funkcija koja joj je preostala, a imala ju je od samih početaka, je da njeni članovi u nošnjama i pod oružjem svake godine svojim nastupom pred kotorskom prvostolnicom veličaju dan gradskog zaštitnika - sv. Tripuna.

Prčanj je, kao značajno pomorsko središte, dao znatan doprinos Bokeljskoj mornarici u tehničkom, a osobito u ljudskom potencijalu. Nemoguće nam je navesti brojne mornare koji su bili članovi ove prastare bratovštine, pa ćemo ovom prilikom dati pregled samo Prčanjana - časnika Bokeljske mornarice biranih u razdoblju od 1863. do 1935. godine. Podaci su crpljeni iz prijepisa zapisnika sa imenovanja časnika Bokeljske mornarice u dvorani općinskog doma 13. siječnja svake godine, te iz imenika časnika koji su sudjelovali u svečanostima sv. Tripuna, pokrovitelja Kotora i Boke, a koji se čuvaju u arhivu Pomorskog muzeja u Kotoru. U pravilu su birani: admiral (ammiraglio), podadmiral (od 1905), major (maggiore), kapetan (capitano), prvi poručnik (primo tenente), poručnik (tenente), ađutant (ajutante) i dva barjaktara (banderari). Drugi kapetan i prvi poručnik birani su od 1865, barjaktari od 1866, podadmiral od 1905, a kroz godišta varira broj imenovanih kapetana (1–2) i poručnika (1–6).

Godine 1865., u vrijeme dok se na čelu Mornarice nalazio admiral Niko vitez de Mattei, biran je za II. kapetana Prča-

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao inspiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli astoltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratovština pomoraca, najstarija na svijetu. Biskupija i morarica

Admiralat iz 1862-1878.

njanin Petar Sbutega, a slijedeće - 1866. godine biran je za majora Prčanjanin Antun Gjurović. Godine 1883. admiral je dr. Marko konte Luković podrijetlom sa Prčanja, a za poručnika biva izabran Prčanjanin Antun Sbutega. Godine 1900., u vrijeme admirala Antuna Tripuna konte Lukovića, za poručnika sa Prčanja biva izabran German Botrić. Isti je biran 1905. za ađutanta, a 1906. i 1907. za perovođu, ali se tada navodi da je iz Kotora (vjerojatno je preselio s Prčanja u Kotor). Godine 1901. za poručnika je biran Prčanjanin Anton Brguljan, a 1902, također za poručnika Ivan Ljubanović. Potom je 1903. Marko Brguljan imenovan poruč-

nikom sa Prčanja. Slijedećih godina od Prčanjana bivaju imenovani poručnik August Grandis (1904.), „častnik“ (ne navodi se čin) Petar Grandis (1906.), „častnik“ Ivan Ljubanović (1907.), ponovno Ivan Ljubanović kao poručnik (1908.) te kao „častnik“ (1909.). U popisu časnika za godinu 1905. nalazimo „poručnik iz Prčanja“ ali se ne navodi ime poručnika, što upućuje da možda nije bio izabran ili je naknadno izabran, a nije upisan. Godine 1910. časnik sa Prčanja je August Grandis. Nakon gotovo jednog i pol desetljeća nalazimo da je godine 1924, u vrijeme admirala komodora Marka viteza Dabčevića, ponovno biran časnik iz Prčanja, i

to Romelio Brguljan. Poznato nam je da je 1936. bio podadmiral, a od 1938 – 1946. admiral Prčanjanin dr. Rudolf Giunio. Godine 1938, kada je Giunio postao admiralom, biran je za malog admirala Prčanjanin Božo Brajak.

Iako se gore navedeni doprinos Prčanja u admiralitetu Bokeljske mornarice odnosi samo na razdoblje od 1863. do 1935., odnosno do 1938. godine, on je zanimljiv kao uzorak cjelokupnog djelovanja Prčanjana unutar ove dvanaest stoljeća stare bratovštine pomoraca kotorskog okružja.

Prvi statut – 26. lipnja 1463.

Sve svečanosti Bokeljske mornarice kroz povijest bile su priređivane: u XIV. stoljeću za sv. Nikolu, zaštitnika pomoraca, mornara i putnika, a u XVI. stoljeću za svečanosti sv. Tripuna, patrona grada Kotora. Prvi vjerodostojan dokument o postojanju bratovštine „Pobožno društvo kotorskih pomoraca“ datira od 27. travnja 1353. god, pod nazivom „Pia sodalitas naviculatorum Chatarensiū“.

Drugo sačuvano srednjovjekovno ime je „Bratovština sv. Nikole mornara iz Kotora“ iz 1463. god. (Confraternitas Sancti Nicolai Marinariorū de Catharo), koje se spominje u prvom objavljenom Statutu Bokeljske mornarice.

Današnji naziv je „Plemenito tijelo Bokeljska mornarica“ ili samo „Bokeljska mornarica“, koje je dobila 1859. god. za vladavine Austro-ugarske monarhije.

Dan Bokeljske mornarice slavi se 26. lipnja, jer je toga dana davne 1463. godine donesen prvi Statut Bokeljske mornarice.

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

Povijesne veze

Admirali

Alegret Nigro, 1477. god. lučki kapetan (admiral), 1493. izričito se spominje još i kao gastald Bratovštine mornara. Kako je, dakle, 1493. prva godina u kojoj se arhivski može utvrditi fuzija uloge admirala i gastalda i upotrebe titule admirala u okviru Bratovštine mornara, treba navesti i original: "armiratus, gastaldus et procurator in vita".

Tripun Brajan, 1504-1508.

Ivan Belli, 1508-1529.

Jakov Belli, 1529-1545.

Ivan Radmanov Dentali, 1560-1572.

Nikola Radmanov Dentali; 1573 - 1591.

Nikola Ptiković, 1591-1625.

Ivan Lazzari; 1630 - 1635.

Duro Scura, 1641 - 1652.

Luka Luković, 1652 - 1662.

Niko Ognjenović, 1833-1836.

Andrija Barbeta, 1836-1848.

Andrija Nikolić, 1848 - 1849.

Dr. Tripo Smecchia, 1859-1860.

Luka Peci, 1860 - 1862.

Niko vitez de Matei, 1862-1878.

Conte dr. Marko Luković, 1878 - 1887.

Anton Tripov Luković, 1887 - 1912.

Kap. Bogdan vitez Tripković, 1913-1921.

Komodor Marko Dabčević, 1922 - 1935.

Prof. dr. Karlo Radoničić, 1935 -

Admiral Milošević i predlagači odličja sa predsjednikom RH Stjepanom Mesićem

1936.

Kap. Luka Matović, 1936 – 1938.

Rudolf Giunio, 1938 - 1941. i 1945 - 1947.

Kap. Luka Milošević v.d. admirala 1947 - 1964.

Akad. Vladislav Brajković, 1964-1989.

Dr. Miloš Milošević, 1989.

ADMIRAL MILOŠ MILOŠEVIĆ

U teškim vremenima javljaju se posebni ljudi i preuzimaju odgovornost za suživot te očuvanje dostojanstva svake osobe u svom okružju. Oni svijetle kao svjetionici koji i u najvećim neverama omogućuju da ljudi i zajednice ne dožive brodolom života.

Jedan od tih ljudi, istinski znanstveni i kulturni gorostas o kojemu s uvažavanjem i divljenjem pričaju diljem svjetske znanstvene zajednice, koji su imali hrabrosti i odvažnosti sav svoj ljudski i profesionalni potencijal staviti u službu čovječnosti, jest dr. Miloš Milošević.

Dr. Milošević rođen je 4. svibnja 1920. godine u Splitu gdje završava osnovno obrazovanje i dva razreda klasične gimnazije. Na Cetinju nastavlja realnu gimnaziju, a u Subotici 1938. godine maturira. Pravni fakultet studira u Subotici i Padovi, a diplomu nostrificira u maju

Milošević kao mali admiral 1932.

Milošević sa malim admiralom Krstom

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

1947. godine u Beogradu. Na Filozofskom fakultetu u Beogradu diplomira na romanskoj grupi 1948. godine.

Nevjerojatno plodan u svom radu, sklon stalnim preispitivanjima i provjerama, odmjeran ali i odlučan slovi za barda svjetske arhivistike. On s pravom uživa ugled kao vrsni muzikolog, povjesničar i povjesničar umjetnosti.

Dr. Milošević je u burnim vremenima 1989. stao na čelo Bokeljske mornarice, značajne institucije u identitetu bokeljskih katolika i Hrvata. Bitno obilježje te Bratovštine jest širina i tolerancija, koja nije dovodena u pitanje ni u najtežim vremenima, pa uz katolike i Hrvate u članstvu su i pripadnici drugih vjeroispovijedi i narodnosti. Tu tradiciju uzdržao je i sačuvao i dr. Milošević kao doživotni Admiral.

Slijedeći već navedene vrijednosti i težnju za održanjem, formirano je i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, koje je od samog početka uživalo potporu dr. Miloševića. Želeći mu odati priznanje i zahvalnost za sve učinjeno u očuvanju i zaštiti kulturne baštine i identiteta Boke kotorske, unapređenju dijaloške svijesti sa većinskim crnogorskim narodom, ali i s pripadnicima drugih naroda u Crnoj Gori, te širenju demo-

kratskih kapaciteta s obiju strana granice, HGD je predložilo da se ovakvom velikanu dodijeli visoko odličje.

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić dodijelio je 8. srpnja 2008. ispred katedrale Sv. Tripuna u Kotoru dr. Miloševiću Hrvatsku državnu nagradu Red Danice Hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinske, koje se dodjeljuje osobama koje su se iskazale u širenju ugleda Republike Hrvatske, u zemlji i inozemstvu, u jačanju dobrih odnosa među svojim državama i u svojoj profesiji.

“I sve se to u potpunosti odnosi na admirala Miloša Miloševića, čovjeka na kojega s pravom može biti ponosna tisuću dvjestogodišnja Bokeljska mornarica, Republika Hrvatska i Crna Gora. Čini mi se osobito važno, a pričinjava mi i posebno zadovoljstvo, što ovo odličje dodjeljujem na inicijativu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, a u uz potporu Dubrovačko-neretvanske županije, te Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice”, rekao je predsjednik RH Stjepan Mesić prigodom uručenja.

Dr. Milošević srdačno je zahvalio Mesiću, te predlagateljima dodjele odličja, i naglasio:

“Uzbuđen sam, ali i svjestan da

Tomislav Bijelić, mali admiral 1937.

Matija Milošević, mali admiral 2005.

Božo Brajak, mali admiral 1938.

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

odličje nije dodijeljeno samo meni već je to priznanje jednoj od brojnih dobrotskih kuća pomoraca koji su u doba jedrenjaka i pomorske trgovine u doba baroka, 16. i 18. stoljeća, zidali palače i crkve, otvarali vrata europskoj kulturi. To je priznanje i mom Istorij-skom arhivu iz kojega sam izašao sa toliko radova, mojoj Bokeljskoj mornarici čiju nošnju admiralu sada nosim, kao i prelijepoj Boki i Republici u kojoj živim", istaknuo je dr. Milošević.

Mali admirali

Mali admiral je dijete od 10-tak godina koji u svim javnim nastupima prati admiralu, a predstavlja simbol generacijskog kontinuiteta u organizaciji, uz dužnost da osam dana prije svečanosti Sv. Tripuna (27. siječnja) izgovori "lode". Radi se o pohvalama ("laudes") zaštitniku grada, čiji srednjovjekovni tekst nije sačuvan. Biskup Marin Drago ih oko 1700. nanovo sastavlja, pa ih u arhaičnom prijevodu svake godine mali admiral izgovara sa trijema Katedrale.

Mali admirali od 1992:

1. Moškov Zlatka Tripo, izabran 1992. godine, iz Kotora
2. Bijelić Ivana Ilija, 1994. godine, iz Kotora
3. Dončić Dragana Boris, 1995. godine, iz Kotora
4. Pasković Ivice Vjekoslav, 1996. godine, iz Tivta
5. Mihović Grigorija Marko, 1997. godine, iz Kotora, Stoliv
6. Sindik Petra Igor, 1998. godine, iz Tivta
7. Milošević Ilije Miloš, 1999. godine, iz Kotora
8. Mihović Romea Matija, 2000. godine, iz Kotora, Stoliv
9. Čolović Gorana Boris, 2001. godine, iz Herceg Novog
10. Božinović Joza Ivan, 2002. godine, iz Tivta
11. Grgurević Boška Tripun, 2003. godine, iz Kotora
12. Vučinović Zlatka Vjekoslav, 2004. godine, iz Tivta
13. Milošević Dragana Matija, 2005. godine, iz Kotora
14. Počanić Tripa Gracija, 2006. godine, iz Tivta
15. Crnić Zdravka Miroslav, 2007. godine, iz Herceg Novog
16. Luković Tripa Marko, 2008. godine, iz Tivta
17. Milutin Nenada Krsto, 2009. godine, iz Kotora, Škaljari

*Admiral
Vladislav Brajković*

*Admiral dr.
Rudolf Giunio, 1938*

*Miroslav
Crnić,
mali admiral
2007.*

*Marko Luković,
mali admiral 2008.*

*Tito Milošević, mali
admiral prvi poslije
II. svj. rata*

*Tripo Moško
mali admiral 1992.*

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro i to onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

Mornarica u srcu

Sigurni smo kako nema Kotoranina, ali ni bilo kog drugog tko ima sreću da bude nazočan u trenucima kada mornari Bokeljske mornarice u pratnji limene glazbe plešu, odnosno „balaju“ (od balli sacri) svoje čuveno kolo, a da ne osjeti sasvim osobite emocije. Kolika je tek ljubav i osjećaj pripadnosti ovoj tradiciji kod samih mornara dok u 12 figura Kola isprepliću oblike mornarskog života, ali i obrednu simboliku igre oko moćiju svetaca, kao što karakteristično podvlačenje ispod podignutih ruku znači silazak u tamu grijeha i izlazak na svjetlost očišćenja, nepromijenjeno od 809. kada je prema predaji prvi puta odigrano u čast Svetoga Tripuna.

Na prethodnim stranama, ali i u razgovorima koji slijede, pokušali smo se vratiti u daleku povijest i povezati je s današnjim njenim čuvarima, na koje smo svi tako ponosni.

Viceadmiral Ilija Radović

U povodu završetka jubilarne godine u čast Svetoga Tripuna, sarkofag sa relikvijama ovog sveca-mučenika, u pratnji biskupa kotorskog mons. Ilije Janjića, svećenika, katedralnog pjevačkog zbora i odreda Bokeljske mornarice, prenesen je u Bari, odnosno grad Adelfiju, gdje je održana velika svečanost 10.

Dan mornarice, Kotor 2009.

studenoga.

Razgovor s kapetanom Ilijom Radovićem, viceadmiralom Bokeljske mornarice, započeli smo upravo tom temom, jer je proslava u Adelfiji za Kotor i Bokeljsku mornaricu, te za nje ga osobno, predstavljala izniman događaj.

“Prvi puta da sarkofag Svetoga Tripuna napušta Kotor. Riječ je o gotovo milenijskom događaju, a jedna od najstarijih organizacija pomoraca na svijetu, te Kotorska biskupija sa biskupom i svećenstvom i katedralni hor, doživjeli su spektakularan prijam. Tripundanski sajam ove je godine okupio 250 tisuća posjetitelja. Vatromet u trajanju od tri sata zapravo je bilo natjecanje grupa za svjetlosni efekt, visinu

dometa svjetlećih raketa i jačinu eksplozije. Osobito je interesantan bio ispraćaj moći Svetoga Tripuna sa glavnog trga u Adelfiji, kada je misu služio kotorski biskup, monsinjor Ilija Janjić. Potom je nastupio katedralni hor, a Bokeljska mornarica odigrala tradicionalno kolo”, priča viceadmiral.

Dijete Kotora, kada se nakon niza godina plovidbe kao pomorski kapetan zaposlio u Jugooceaniji, 1979. postaje aktivni član mornarice. Sekretar u dva mandata, potom predsjednik podružnice Kotor, a od 2004. viceadmiral.

“Nije se uvijek na mornaricu gledalo kao danas. Bilo je problema, ali je ipak bila prihvaćena kao staleška organizacija.

Tiskana je monografija, nabavljen određeni broj uniformi...Dolazili su kraljevi, carevi, a mornarica ih je dočekivala i ispraćala, predstavljajući stari renesansni grad Kotor. U to doba smo imali sedam podružnica: Kotor, Tivat, Herceg Novi, Rijeka, Split, Zagreb i Beograd”, prisjeća se Radović.

Podružnice Zagreb i Beograd formirane su 1924. Bokelji koji tamo žive nisu zaboravili svoj zavičaj. Prvi predsjednik mornarice u Zagrebu bio je poznati glazbenik iz Škaljara Ivo Brkanović, a potom slijedi plejada vrsnih intelektualaca. U Zagrebu danas djeluje Hrvatska bratovština “Bokeljska mornarica 809” na čijem je čelu dr. Josip Gjurović.

“Kotor je matica Bokeljske mornarice, tu se nalazi Admiralat i Upravni odbor, a mornarica ima podružnice u Kotoru, Tivtu i Herceg Novom. Glavni odred sačinjavaju sve tri podružnice. Ima poseban status, a kao instituciju od povijesnog značaja financira je Općina Kotor. Broj mornara varira, jer su mladi pomorci na brodu, ali kad god dođu, odmah zovu i kaže da su na raspolaganju što god nam treba. U Beogradu je u srpnju ove godine formirana, zapravo obnovljena podružnica Bokeljske mornarice, na čijem je čelu dr. Branko Sbutega”, objašnjava Radović današnje ustrojstvo mornarice.

Prvi izlazak iz zidina Kotora bio je odlazak u Beč 1908, kada je car Franjo Josif slavio 60 godina vladavine. Drugi veliki izlazak bio je 1972. na veliku svečanost Dana mornarice u Podgori, kada je Tito dao Bokeljskoj mornarici Orden zaslugu za narod sa zlatnim vijencem.

S Bokeljskom mornaricom Hrvatsko građansko društvo Crne Gore već niz godina ima iznimno dobru suradnju, koja

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu - Bokeljska mornarica

Adelfia, Italija, 2009.

je počela 2003, kada je u sklopu Bokeljske priče prezentirane Zagrebu prvi puta nakon nemilih ratnih dešavanja prešla granicu i plesala svoje kolo u Republici Hrvatskoj. Mornarica je prva pronijela zastavu neovisne države Crne Gore preko Straduna, i bila pozdravljena od građana Dubrovnika i gostiju Grada.

“Moramo istaći da smo uvijek bili impresionirani pažnjom domaćina, kao i građana koji su nas svuda i na svakom mjestu pozdravljali i pozivali da dođemo ponovo. Gostovanja u Zagrebu, Omišu, Dubrovniku... napravljena su u suradnji sa HGDCG, koje je uvrstilo i Bokeljsku mornaricu u projekt Bokeljska priča. Naša je suradnja iznimno dobra, i to uvijek ističem, osobito jer imamo programe kojima je cilj afirmacija Kotora i njegove kulturno – povijesne tradicije.

Poznato je stoljećima kako je mornarica uvijek uspostavljala mostove prijateljstva, ljubavi i sloge među ljudima i gradovima, jer se radi o povijesno-humanitarnoj organizaciji koja je prije svega pomagala svojim članovima i njihovim obitelji-

ma, kao organizacija profesionalnih pmoraca. Brod se uvijek doživljava kao obitelj, gdje svi rade za opće dobro i sigurnost svih ljudi na brodu, ne vodeći računa o vjeri, naciji ili nekoj drugoj pripadnosti. To je i danas osnovno načelo mornarice, još od prvog Statuta iz 1463. godine“, ističe viceadmiral.

Predsjednik Upravnog odbora Niko Kondanari

U Bokeljskoj mornarici je od 1991.

“U vrijeme kada sam radio u Autoremontu došli su istaknuti ljudi i predložili mi da uđem u Bokeljsku mornaricu, kao predsjednik Upravnog odbora umjesto tadašnjeg direktora Jugooceanije Antuna Moškova.

Prihvatio sam, prethodno razmišljajući da li ću tu funkciju moći paralelno obavljati sa funkcijom direktora Autoremonta. Međutim, to razmišljanje nije dugo trajalo jer je velika čast biti u Bokeljskoj mornarici, poznajući njenu sadašnjost i prošlost“, prisjeća se Kondanari.

Na novu funkciju te 1991. došao je s novim rukovodstvom. Za njega je

Zagreb, 2003.

Bokeljska mornarica organizacija koja doista može mnogo doprinijeti kulturnom razvoju ne samo Kotora i Boke, nego i prezentirati kulturu van Crne Gore.

„Pohvalio bih suradnju s Hrvatskim građanskim društvom. Ovo što zajednički radimo ima povijesni značaj. Sjutra treba netko da zna kako smo zajednički započeli izlazak preko granice i prvi puta nakon ratnih događaja iznijeli zastavu neovisne Crne Gore na Stradun prigodom boravka u Dubrovniku, gdje smo otplesali i naše tradicionalno kolo“, ističe Kondanari i dodaje kako je suradnja počela 2003. na Tjednu Hrvata Boke u Zagrebu kada su prvi puta poslije rata izašli van granica Crne Gore. Uslijedili su Mostar, Lanciano kraj Bolonje, Venecija, potom Dubrovnik, Split, Omiš, Istra, Pančevo, Adelfija.

„Svi ovi izlasci utemeljeni su u dubokim razlozima onih koji su nas pozivali. Jedino tako

možemo izaći, a što nam sadašnji Statut i potvrđuje, a odobrava Admiralat.

Prigodom izlaska odreda u grad u koji smo pozvani komandir odreda podnosi raport najvećoj ličnosti u tom trenutku, prije svega gradonačelnici, sem u posebnim slučajevima kada su prisutni državniči“, objašnjava Kondanari.

On kao izrazit ističe problem financija.

„Imamo potporu gradonačelnika Kotora, Tivta i Herceg Novog, Vlade i Ministarstva kulture Crne Gore koji su u godini jubileja dali financijsku potporu projektima za koje se nadamo da ćemo ih do kraja realizirati. Još treba da se realizira klapsko pjevanje u Kotoru i tiska Zbornik sa znanstvenog skupa, te Monografija „12 vjekova Bokeljske mornarice“ i Monografija o Katedrali sv. Tripuna koju će zajednički tiskati mornarica, Biskupija i HGDCG“, najavio je Kondanari.

Podružnica Kotor

Tripo Milošević u mornarici je od 3. veljače 1951. godine – dakle skoro 59 godina. Tada je imao 15, a danas je najstariji aktivni član Bokeljske mornarice. Major je i kolovođa, komandir kotorskog odreda.

„Moj otac Anto bio je stalni član mornarice, i od ranog djetinjstva me vodio na nastupe, koje sam s pozornošću pratio. Prvi motiv moje posvećenosti je ljubav prema odori, koju sam poslije prenosio na svoju obitelj. Moj je sin u mornarici, unuk Matija je bio mali admiral, a još su dva na „čekanju“, Marin i Ivan, koji sa samo tri godine već ima „mot“ za kolo. Dolazi da me gleda i imitira me, i to veoma dobro“, priča s ponosom major.

Tripo Milošević je iz Špiljara, koji su po tradiciji svi članovi Bokeljske mornarice.

Jedinstven je slučaj kako je jednom prigodom pet Miloševi-

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro i to onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

ća „balalo“ (plesalo) kolo.

U tradiciju je uključena čak i su- pruga, koja s pozornošću brine o odorama.

Pamti mnoge nastupe, ali izdvaja 1959, neponovljivu Bokeljsku noć, kolo koje se plesalo ispred hotela Slavija u čast tadašnjeg predsjedni- ka Tita. Izdvaja i Split, Italiju, nastup u Adelfiji...

„Uloga kolovođe je da okupim mornare, vidim koliko ih igra, postavim u parove... To je tradicija koja se nije mijenjala stoljećima, pokreti, figure su iste. Jedina figura koju nismo izveli je Sidro, jer je tre- ba uigrati sa velikim brojem mornara, minimum 24 do 32.

Želja mi je da Kotor ima dovoljan broj mornara da se igra kolo. Očeku- jem uskoro da će biti stvoreni uvjeti da naučim kolo neke nove, mlade ljude, koji su veoma zainteresirani“, ističe Milošević i dodaje kako nije te- ško naučiti kolo, ali nije baš ni jed- nostavno.

„Da bi netko odlično plesao mora ga povući glazba, znati kako stopalo priljubiti zemlji, pratiti ritam“, obja- šnjava kolovođa.

Zlatko Moškov u mornarici je od 1966. Sin Tripo bio je mali admiral 1992.

Smatra kako danas podružnice ne- maju svrhu postojanja, i da bi se tre- balo ujediniti u jednu kako bi Bo- keljska mornarica bila još bolje orga- nizirana.

„I moji su sinovi „balali“ kolo s mo- jom mamom čim su prve korake naučili“, priča Moškov, također obi- teljskom tradicijom vezan za morna- ricu.

„Pamtim posebnu tremu u nastu- pima pred Titom, a najjači osobni dojam mi je kada sam prvi puta na Tripundan plesao kolo pred katedra- lom. Svjestan da su tvoji preci tu igrali, još kada su se začula zvona sa katedrale...“, prisjeća se Moškov.

U toplom i ugodnom razgovoru s predstavnicima kotorske podružnice

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

u uredu HGDCG sudjelovao je i **Marko Mihović**, II. kapetan, ađutant. U mornarici je od 1971, i aktivni je plesač kola. Prisjeća se Podgore 1972., Venecije, Zagreba, Splita, ali kao najjači doživljaj ipak ističe nedavnu svečanost u Adelfiji. „Stariji kažu kako je tako nekada bilo u Kotoru. Ljudi su bacali cvijeće sa teraca, plakali...Osobite, prisne emocije“.

Vinko Grgurević mornar je od 1962, kada ga je otac kao sedmogodišnjaka prvi puta odveo. Član je UO podružnice Kotor.

Kao poseban doživljaj on ističe doček papinog izaslanika u Kotoru, 17. listopada, kada se okupio do sada najveći broj mornara – skoro 90.

„Svaki puta se naježim kad počne da svira kolo, to je posebna draž“, kaže Grgurević i dodaje kako se iskreno nada da

će mornarica uskoro dobiti svoje prostorije, da više neće biti podstanari.

Nenad Milutin, mlađi vodnik i barjaktar, od 1978. u mornarici, osobito je ponosan što je njegov sin **Krsto** mali admiral u godini Jubileja.

Pamti početak, prvi nastup na Cetinju.

„Bilo mi je veoma teško. Jedno je gledati, a drugo plesati. Osobito sam veliku tremu imao kako ću „balati“ kolo u Kotoru“, prisjeća se Milutin, a svi ostali mu se pridružuju u ocjeni kako posebnu težinu ima svaki nastup u Kotoru.

Krsto Milutin imao je samo osam godina kada se kao mali admiral 27. siječnja u pratnji ađutanta samouvjereno, ponosno i gordo popeo na trijem u katedrali i izgovorio lode, bogohvaljenja kojim najavljuje svečanosti za Tripunovo, i oduševio sve nazočne. Interesantno je kako ih je naučio napamet, iako se radi o arhaičnome tekstu, doduše adaptiranome, nešto prilagođenome vremenu, ali ipak arhaičnome.

„Čitao sam dok mi ne ostane u glavi i tako naučio“, kaže Krsto i dodaje kako nikada nema tremu.

Podružnica Tivat

Podružnica Tivat formirana je 1972. i, kako s ponosom ističu, dala je osam malih admirala. U 2009. imali su više od 20 nastupa, bilo u glavnom odredu, bilo samostalno, na što po Statutu imaju pravo. O svemu, naravno, obavještavaju Admiralat.

Ove su godine nastupali skoro svakoga mjeseca: u siječnju 13. u Kotoru u čast sv. Tripuna, 27. na Lodama, 1. veljače u Denovićima na obilježavanju obljetnice pobune mornara, 8. veljače na vanjskoj proslavi sv. Tripuna u Kotoru, 21. veljače

Zlatko Moškov

Marko Mihović

Vinko Grgurević

Kolo u Podgorici

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naro ito onih koji su postigli ast oltara. Pre ma tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

na Bokeljskoj noći u Tivtu, 17. travnja obilježen je Dan podružnice Tivat, u svibnju su nastupili u čast sv. Duje u Splitu, tradicionalno 15. svibnja na obilježavanju obrane Peraštana od Turaka. 26. lipnja je obilježen Dan mornarice Kotor, u rujnu su nastupili u Šibeniku, 17. listopada na završnoj svečanosti u Kotoru, 30. rujna na Danu podružnice Herceg Novi, 8-12. studenog u Adelfiji, 21. studenog na Danu Kotora i Danu Tivta...

Predsjednik Podružnice **Ivica Božinović** kaže kako, iako ima već 70 godina, nastoji svaki puta da se odazove, jer je mornarica društvo koje je

prihvatio kao svoju obitelj, i jer je Bokelj i želi očuvati obiteljsku tradiciju.

„Bokeljska mornarica je otvorena za svakog tko poštiva Statut, odluke Upravnog odbora i Admiralata. Naš problem su odore, a ne manjak zainteresiranosti. Općina Tivat osigurala nam je prostor, a ove smo godine dobili sredstva za pet uniformi plus jednu oficirsku. Odora, puška i cipele „mulice“ po osobi inače koštaju oko 1300 eura“, objašnjava Božinović.

S zahvalnošću se sjećaju **Božidara Petkovića**, predsjednika Općine Tivat, koji je u doba komunizma našao mjesto za rad podružnice Bokeljske

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

mornarice

Ljubinko Biskupović, prvi poručnik, komandir odreda Podružnice Tivat, na tom je mjestu od osnutka 1972.

„To je iznimna čast za mene“, ističe Biskupović, kojeg smo zamolili da nam objasni kakva je uloga komandira.

„Postrojavam odred u formaciju: idu dva čelna oficira, potom mornari u dvoredu,

opet dva oficira, kopljanik, barjaktar. Prvi major formira sredinu, tu su dvije zastave

oficir, mornari, dva oficira“, priča Biskupović.

Gracija Nikolić, državni barjaktar Glavnog odreda i Podružnice Tivat, ispričao nam je kako su Nikolići tradicionalno barjaktari već 300 godina, kada su tu čast u zlatu otkupili, odnosno platili Matu Ivoviću Lastavici. Mornar je od 1972. a ulogu barjaktara naslijedio je od strica Ivice Nikolića.

Josip Ribica, prvi major i komandir Glavnog odreda, III. je u hijerarhiji Bokeljske mornarice, u kojoj je od svoje desete godine kada je prvi puta otišao sa ocem. Članovi mornarice bili su mu pradjed, djed, otac,

Tripo Milošević

Tripo Milošević, mornar, sa ocem Antom, 1951.

Sv. Tripun je postao in spiracija klera i vjernika Biskupije, naročito onih koji su postigli ast oltara. Prema tradiciji, 809. godine osnovana je i bratov tina pomoraca, najstarija na svijetu Bo keljska mor narica

a 1987. njegov je sin Matija bio mali admiral. Komanduje Glavnim odredom, predaje raport gradonačelnicima, predsjednicima i premijerima...

Gracija Škanata, oficir poručnik, glavni je oružar odreda.

„Bila je ideja da se obnove stare puške. Odlučili smo se da napravimo replike originalnih Beretta starih 300 godina, samo na principu lovačke puške, a ne kremenjače. Uspjeli smo da obnovimo stare austrijske puške, i osposobili za opaljenje 16 pušaka. Radili smo i sablje svim oficirima“, objašnjava nam oružar svoje rijetko zanimanje.

Jerolim Matković, oficir, bivši predsjednik podružnice, izabran na posljednjoj redovitoj skupštini. U podružnici je također od dana formiranja 1972. Ranije je bio mornar na nivou svog sela Gornja Lastva.

„Za mornaricu me veže osjećaj bokeški“, i on ističe, kao i mnogi mornari prije njega. Dakle, uvijek ista poveznica - ljubav, obiteljska tradicija i osjećaj bokeški.

Sekretar podružnice je Ivo Pasković, a Anđelka Kovačec je domaćica ženskog dijela koji čini dio Podružnice. Saznajemo kako su žene dekor, a ne dio odreda.

Tripo Počanić domaćin je podružnice Tivat već sedam godina. U mornarici od 1980. Objašnjava kako domaćin vodi računa o odorama, obnavlja odore u suglasnosti sa Upra-

vnim odborom, vodi evidenciju. Njegov je sin Gracija bio mali admiral, prvi u neovisnoj Crnoj Gori.

„Velim Boku, mornarica mi je u srcu“, tajna je i njegove odanosti i privrženosti.

Podružnica Herceg Novi

Predsjednik Podružnice Herceg Novi **Csaba Magyar** podrijetlom je unuk dr. Antala Magyara koji se 1885. iz zdravstvenih razloga stalno nastanio u Boki kotorskoj, u mjestu Zelenika. Već 1902. osnovao je prvi hotel na crnogorskom primorju, tada nazvan „Pansion na zelenoj plaži“ i time zasnovao organizirani turizam u Crnoj Gori. Godine 1909. osnovao je Dioničarsko društvo „Zelenika“ za lokalni pomorski saobraćaj od Herceg Novog do Kotora i za međunarodni pomorski saobraćaj od Herceg Novog do Bara. U tu svrhu u brodogradilištu u Veneciji izgrađen je parobrod „Marija“ nosivosti 150 putnika. Poslovanje hotela poslije Prvog svjetskog rata preuzeo je njegov otac Adorjan Magyar, koji je pored ostalog bio poznat kao jedan od osnivača Veslačkog i jedriličarskog kluba „Jadran“ u Herceg-Novom 1922. i kao vrstan jedriličar preplovio 1924 - 1925. godine Jadransko i Jonsko more od Zelenike do Opatije i do Krfa.

Csaba je rođen 1930. godine i po

Nenad Mitutin sa sinom Krstom

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

obiteljskoj tradiciji bio aktivan plivač, u Plivačkom vaterpolo klubu „Jadran“ iz Herceg Novog i jedan od najboljih plivača slobodnog stila u bivoj SFRJ. Odan moru i pomorstvu uopće, od 1995. godine postaje član Podružnice Bokeljske mornarice Herceg Novi i istovremeno izabran za predsjednika Podružnice. Uslijed materijalnih oskudica u to vrijeme, aktivnosti su se svodile na okupljanje prijatelja Bokeljske mornarice, a delovali su u okviru Bokeljske mornarice Kotor. Od 2004. imenovan je i za potpredsjednika Bokeljske mornarice Kotor kao i potpredsjednika Podružnice Herceg Novi. Do izborne skupštine Podružnice Herceg Novi obavlja dužnost v.d. predsjednika. Od 2004. počasni je konzul Republike Mađarske u Crnoj Gori.

„U međuvremenu, predsjedništvo Podružnice uspjelo je osigurati sponzore (Telekom Crne Gore), koji je financirao nabavu 21 kompleta odora za članove Podružnice kao i 11 pušaka starinskog tipa, ali koje su sposobne da i vatreno djeluju. Osim toga, Podružnicu sponzorira i Republički fond za manjine iz Podgorice. Na ovaj način, danas smo sposobni samostalno nastupati i time dostojno reprezentirati pomorsku tradiciju Herceg Novog iz VIII. i početka XIX. stoljeća. Istovremeno, Podružnica ima i punu potporu predsjednika Općine Herceg Novi Dejana Mandića, tako da uz znatnu finansijsku potporu može obavljati svoje aktivnosti u obilježavanju Dana oslobođenja Herceg Novog od Turaka 1687, uz ponovno igranje i bokeljskog kola ispred crkve Sv. Jeronima“, ispričao nam je Magyar, za kojeg je najimpresivniji događaj bio nastup Glavnog odreda 30. rujna u Herceg Novom, kao i nastup u Adelfiji.

Biskupović i Božinović

Ribica, Nikolić i Počanić

Matković i Škanata

809. 1200 GODINA DOLASKA MOĆIJU

*Bokeljska priča
u Omišu, 2008.*

**„Dan odvjetnika kotorskog
braćo, veselo slavimo,
Društva staroga pomorskog
Slavno načelo slijedimo;
Igru začnimo stogodnu,
Pjesmu pjevamo narodnu:
Mornarica davna
Nek se dično ponovi,
I svečanost slavna
U radosni dan ovi.
Dakle, braćo složno
U ljubav se združimo,
Svi skupa pobožno
Svete moći slavimo“**

**(Pjesan, Pavao Božov
Kamenarović, 1821. - 1908.)**

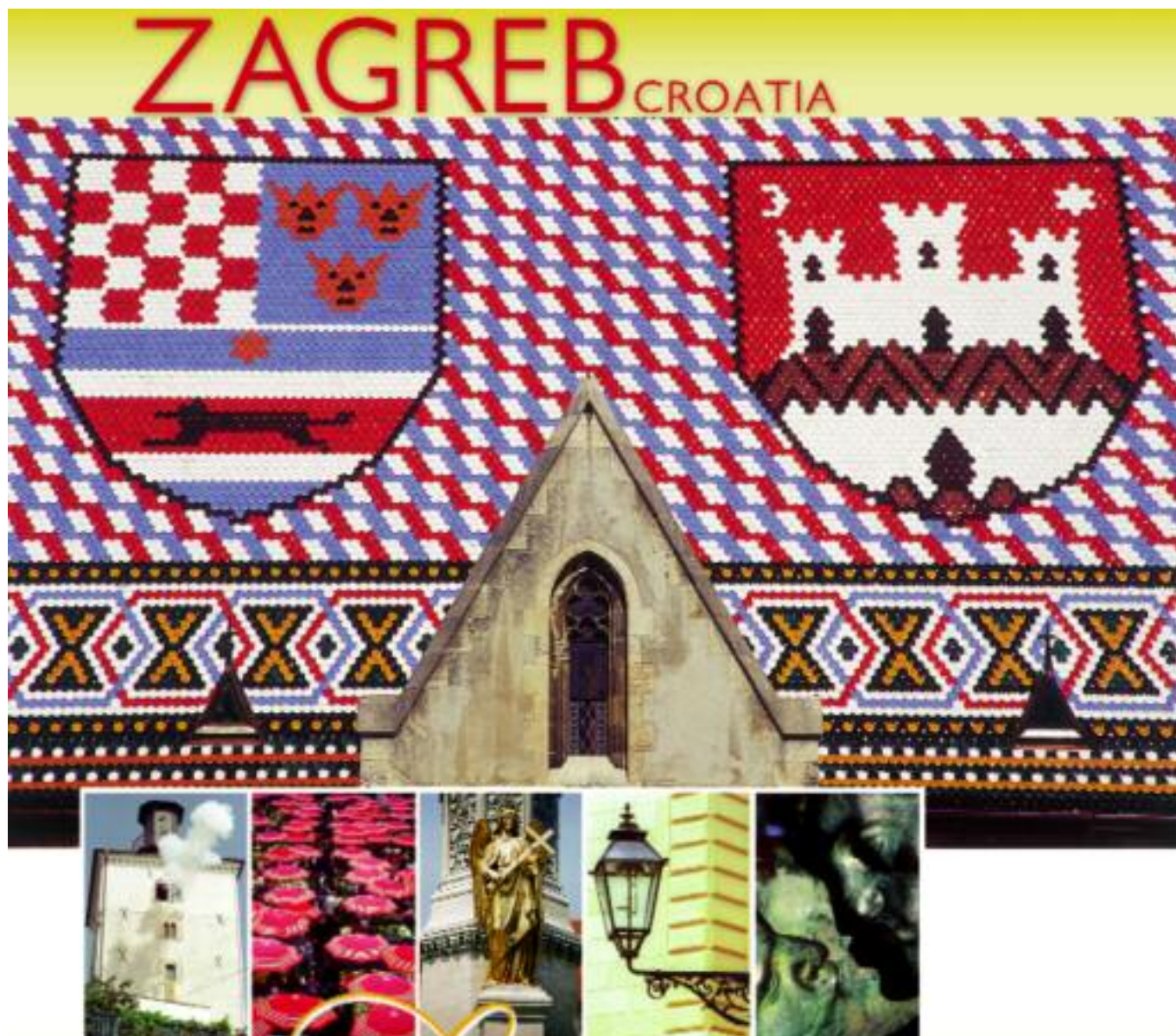
Procesija 1909.

SV. TRIPUNA U KOTOR

2009.

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

 TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
tel. + 385 1 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax + 385 1 481 40 56.
e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

